SUURAA AL-ANBIYAA
- Isheen suuraa Makkaati -

Kaayyoo Suurattii:
haala ergamootaatiifi akkaataa waamicha isaan Rabbiin tokkicha gabbaruu ilaalchisee godhan dubbachuudhaan ergaan ergamoonni ittiin ergaman tokko ta`uu ibsuudha.

Ibsa suurattii:
(1) Guyyaa Qiyaamaa hojii isaanii irratti hundaa`ee namootaaf qorannoon isaanii dhihaate. Isaan (aakhiraa dhiisanii) addunyaatti goruu isaaniitiin daguu keessa jiru. Aakhiraa irraayis kan garagalaniidha.
(2) Qur`aana irraa kan amma bu`e Gooftaa isaanii biraa isaanitti dhufee hin hafu dhageettii faayidaa hin qabne yoo dhaggeeffatan malee. Dhageettii taphaa kan giroo itti hin qabne (dhaggeeffatu).
(3) Haala qalbiin isaanii irraa dagattuu taateen isa dhaggeeffatan. Warri badii kufrii dalagan: sila namtichi ergamaa ta`uu ofii dubbatu kun namuma akka keessaniiti malee isin irraa addummaa qabaa? wanti innii ittiin dhufe sihriidha. Egaa namuma akka keessanii ta`uu, wanti inni ittiin dhufes sihrii ta`uu utuma beektanuu isa hordoftuu? Haala jedhanuun haasaa gadi qabanii waliin dubbatan sana dhoksan.
(4) Ergamichis akkana jedhe: Gooftaan kiyya haasaa irraa waan isin dhoksitan ni beeka. Inni jecha hunda nama dubbate irraa argame kan Samiifi dachii keessa jiru ni beeka. Inni jecha gabroota isaa kan dhagahuudha. Hojii isaaniitis kan beekuudha. Ishee irrattis mindaa isaaniif galcha.
(5) Dhugumaan waan Muhammad (saw) ittiin dhufe ilaalchisee keessa deddeebi`an. Yeroo tokko: abjuu walmakaa hiika hin qabneedha jedhu. Altokko: soba uumameedha hundee hin qabu jedhu. Yeroo tokko: walaleessaadha jedhu. Waan jedhu irratti kan dhugaa dubbatu yoo ta`e akkuma ergamoota duraanii muujizaa fuudhee nutti haa dhufu (jedhan). (Ergamtoonni duraanii) dhugumaan mu`ujizaa fuudhanii dhufanii turan. fkn: ulee Muusaa, gaala Saalih, . . .
(6) Kana dura ganda irraa akka mallattoon bu`utti kan gaaffii dhiheessaa turan, yeroo akkuma isaan gaafatanitti mallattoon dhufu garuu hin amanne. Hinumaa ni sobsiisan. Achiin isaan balleessine. Warri kunoo ni amanuu?
(7) Yaa Ergamichaa! si dura nama irraa dhiirawwan wahyii itti goonu malee Maleykota hin ergine. Kana kan hin beekne yoo taatan warra kitaabaa gaafadhaa.
(8) Ergamoota erginu qaama qofa kan nyaata hin nyaanne isaan hin goone. Hinumaa akkuma namoonni kaan nyaatanu isaanis ni nyaatu. Kan hin duuneefi addunyaa irratti kan hafanu isaan hin turre.
(9) Sana booda isaaniifi mu`uminoota irraa nama feene badiisa irraa nagaa gochuun ergamoota keenyaaf waan isaaniif wareegne mirkaneessineefii jirra. Warra Rabbitti kafaruufi badii dalaguudhaan daangaa darban balleessine.
(10) Yoo itti amantanii waan isa keessa jiru hojiirra olchitan ta`eef, dhugumaan Qur`aana isa keessa kabajaan keessan jiru isinitti buufneerra. Egaa kana hubattanii daftanii itti amantanii waan isa keessa jiru hojiirra hin oolchitanuu?

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:
- Qiyaamaan dhihaachuun akka isheef qophaahamu wantoota dirqamsiisanu keessaa isa tokko akka ta`e
- Qalbiin taphaan shaagalamuun haqa irraa akka ishee deebisu
- Beekumsi Rabbii gochaafi jecha gabroota irraa argamu hundatti akka marsee jiru
- Nabiyyii (saw) ilaalchisee mushrikoonni waldhabuun isaanii kan dhama`aniifi ragaa kan hin qabne ta`uu isaanii argisiisa.
- Rabbiin gargaarsa isaatiin ergamoota isaatiifi mu`uminoota waliin jiraachuu isaa
- Qur`aanni nama itti amanee itti hojjateef kabajaa ta`uu isaa

سُورَةُ الأَنبِيَاءِ — آيَاتُهَا ١١٢ — تَرْتِيبُهَا ٢١

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ٱقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِى غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ ١ الجزء ١٧ الحزب ٣٣
مَا يَأْتِيهِم مِّن ذِكْرٍ مِّن رَّبِّهِم مُّحْدَثٍ إِلَّا ٱسْتَمَعُوهُ وَهُمْ
يَلْعَبُونَ ٢ لَاهِيَةً قُلُوبُهُمْ وَأَسَرُّوا۟ ٱلنَّجْوَى ٱلَّذِينَ
ظَلَمُوا۟ هَلْ هَٰذَآ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ ٱلسِّحْرَ وَأَنتُمْ
تُبْصِرُونَ ٣ قَالَ رَبِّى يَعْلَمُ ٱلْقَوْلَ فِى ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ
وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ٤ بَلْ قَالُوٓا۟ أَضْغَٰثُ أَحْلَٰمٍۭ بَلِ
ٱفْتَرَىٰهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِـَٔايَةٍ كَمَآ أُرْسِلَ ٱلْأَوَّلُونَ
٥ مَآ ءَامَنَتْ قَبْلَهُم مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَٰهَآ أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ
٦ وَمَآ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِىٓ إِلَيْهِمْ فَسْـَٔلُوٓا۟ أَهْلَ
ٱلذِّكْرِ إِن كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ٧ وَمَا جَعَلْنَٰهُمْ جَسَدًا
لَّا يَأْكُلُونَ ٱلطَّعَامَ وَمَا كَانُوا۟ خَٰلِدِينَ ٨ ثُمَّ صَدَقْنَٰهُمُ
ٱلْوَعْدَ فَأَنجَيْنَٰهُمْ وَمَن نَّشَآءُ وَأَهْلَكْنَا ٱلْمُسْرِفِينَ ٩
لَقَدْ أَنزَلْنَآ إِلَيْكُمْ كِتَٰبًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ١٠

وَكَمۡ قَصَمۡنَا مِن قَرۡيَةٖ كَانَتۡ ظَالِمَةٗ وَأَنشَأۡنَا بَعۡدَهَا قَوۡمًا
ءَاخَرِينَ ١١ فَلَمَّآ أَحَسُّواْ بَأۡسَنَآ إِذَا هُم مِّنۡهَا يَرۡكُضُونَ ١٢
لَا تَرۡكُضُواْ وَٱرۡجِعُوٓاْ إِلَىٰ مَآ أُتۡرِفۡتُمۡ فِيهِ وَمَسَٰكِنِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ
تُسۡـَٔلُونَ ١٣ قَالُواْ يَٰوَيۡلَنَآ إِنَّا كُنَّا ظَٰلِمِينَ ١٤ فَمَا زَالَت تِّلۡكَ
دَعۡوَىٰهُمۡ حَتَّىٰ جَعَلۡنَٰهُمۡ حَصِيدًا خَٰمِدِينَ ١٥ وَمَا خَلَقۡنَا
ٱلسَّمَآءَ وَٱلۡأَرۡضَ وَمَا بَيۡنَهُمَا لَٰعِبِينَ ١٦ لَوۡ أَرَدۡنَآ أَن نَّتَّخِذَ
لَهۡوٗا لَّٱتَّخَذۡنَٰهُ مِن لَّدُنَّآ إِن كُنَّا فَٰعِلِينَ ١٧ بَلۡ نَقۡذِفُ بِٱلۡحَقِّ
عَلَى ٱلۡبَٰطِلِ فَيَدۡمَغُهُۥ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٞۚ وَلَكُمُ ٱلۡوَيۡلُ مِمَّا تَصِفُونَ
١٨ وَلَهُۥ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَمَنۡ عِندَهُۥ لَا يَسۡتَكۡبِرُونَ
عَنۡ عِبَادَتِهِۦ وَلَا يَسۡتَحۡسِرُونَ ١٩ يُسَبِّحُونَ ٱلَّيۡلَ وَٱلنَّهَارَ
لَا يَفۡتُرُونَ ٢٠ أَمِ ٱتَّخَذُوٓاْ ءَالِهَةٗ مِّنَ ٱلۡأَرۡضِ هُمۡ يُنشِرُونَ ٢١
لَوۡ كَانَ فِيهِمَآ ءَالِهَةٌ إِلَّا ٱللَّهُ لَفَسَدَتَاۚ فَسُبۡحَٰنَ ٱللَّهِ رَبِّ ٱلۡعَرۡشِ
عَمَّا يَصِفُونَ ٢٢ لَا يُسۡـَٔلُ عَمَّا يَفۡعَلُ وَهُمۡ يُسۡـَٔلُونَ ٢٣ أَمِ ٱتَّخَذُواْ
مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةٗۖ قُلۡ هَاتُواْ بُرۡهَٰنَكُمۡۖ هَٰذَا ذِكۡرُ مَن مَّعِيَ وَذِكۡرُ
مَن قَبۡلِيۚ بَلۡ أَكۡثَرُهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ ٱلۡحَقَّۖ فَهُم مُّعۡرِضُونَ ٢٤

(11) Ganada Nuti Sababa badii kufriitiin isaan balleessine maaltu akkana isaan hedduummeesse? Booda isaaniis ummata biraa uumne.

(12) Warreen balleeffaman balaa keenya hundeen isaan buqqisu yeroo arganu, achumaan ganda isaanii irraa dafanii baqatu.

(13) Achiin bifa qoosaatiin: hin baqatinaa! akka addunyaa keessan irraa waa xiqqoo gaafatamtanuuf jecha Qananii keessa turtaniifi manneen keessanitti deebi`aa isaaniin jedhama.

(14) Warri badii dalagoo ta`an kun haala badii isaanii amananiin: yaa badii keenya Rabbitti kafaruu keenyan nuti badii raawwate irraayi jedhu.

(15) Badii isaanii amanuufi of abaaruu irraa hin dabanu; hanga akka miidhaan haamamee du`aa hin sachoone isaan goonutti.

(16) Samiifi dachii akkasumas waan gidduu isaanii jiru taphaaf hin uumne. Garuu dandeettii keenyatti akka akeekuuf jecha isaan uumne.

(17) Utuu warraafi ilma qabaachuu feenee, silaa waanuma Nu bira jiru irraa godhanna turre. Garuu waan isa irraa qulqulluu taaneef kana goonuu miti.

(18) Dhugumaan haqa isa Ergamaa keenyatti wahyii goone sana soba warra kafaree irratti ggatna. Achiin isa balleessa. Achumaan sobni isaanii kan badu ta`a. Isin yaa jarri Rabbiin warraafi ilmaan qaba jettanu waan Rabbiif hin malle isaaf gochuu keessaniin badiitu isiniif jira.

Ilmaaniifi haadha manaa qabaachuun haaja`amuu (rakkina) irraa kan ka`e yemmuu ta`u, Rabbiin abbaa uumama kana hundaa ta`uu isaa akkana jechuun dubbate:

(19) Mootummaan Samiifi dachii kanuma isaa qofa. Maleykonni isa bira jiranus ibaadaa isaa irraa of hin guddisanu. Irraayis hin muufatanu (hin taati`aahanu).

(20) Yeruma hunda Rabbiin qulqulleessuu; irraa hin boqatanu (hin dhiisanu).

(21) Dhugumaan mushrikoonni Rabbiin gaditti lafa irraa kan bahe (dhakaafi muka) gabbaramaa tolfatan. Du`aa hin fayyisanu. Egaa akkamitti waan kana hin dandeenye gabbaru ree?

(22) Utuu samiifi dachii keessa wantoonni gabbaramanu hedduun jiraatanii silaa falmii gabbaramtoonni mootummaa irratti taasisanuutiin sammiiniifi ardiin ni badu ture. Garuu qabatamni jiru faallaa kanaati. Rabbiin Inni Gooftaa Arshii ta`e sun waan mushrikoonni sobaan shariika qaba jechuun isa dubbatanu irraa qulqullaahe.

(23) Rabbiin isa mootummaa isaatiifi murtee isatiin qophaa baheedha. Waan Inni murteesseefi waan Inni raawwate ilaalchisee eenyullee isa hin gaafatu. Inni immoo gabroota isaa waan isaan hojjatan ilaalchisee isaan gaafata. Irrattis mindaa isaaniif galcha.

(24) Dhugumaan Rabbii gaditti gabbaramtoota godhatan. Yaa Ergamichaa! mushrikoota kanaan: (wantoonni isin gabbartanu kun) gabbaramuu haqa godhachuu isaaniitiif ragaa keessan fidaa jedhiin. Kun kitaaba narratti buufame. Kitaabolee ergamoota (duraanii) irratti buufaman keessaa ragaa hin qabdanu. Garuu mushrikoonni baayyeen wallaalumaafi abbootii isaaniitti hidhachuu malee ragaa hin qabanu. Isaanis haqa fedhachuu irraa kan garagalaniidha.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Akkuma dhuunfaattis ta`ee akka ummataatti yakki sababa badiisaa akka ta`e
- Rabbiin waa tokkollee callisee hin uumne. kaayyoo tokko malee waa uumuu irraa qulqulluudha waan ta`eef.
- Haqa mo`achiisuuniifi soba kuffisuun sunnaa Rabbii ta`uu isaa
- Ilaalcha shirkii loojikiidhaan kuffisuu

وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيۡهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ
إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدُونِ ٢٥ وَقَالُواْ ٱتَّخَذَ ٱلرَّحۡمَٰنُ وَلَدٗاۗ سُبۡحَٰنَهُۥۚ
بَلۡ عِبَادٞ مُّكۡرَمُونَ ٢٦ لَا يَسۡبِقُونَهُۥ بِٱلۡقَوۡلِ وَهُم
بِأَمۡرِهِۦ يَعۡمَلُونَ ٢٧ يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡ
وَلَا يَشۡفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ٱرۡتَضَىٰ وَهُم مِّنۡ خَشۡيَتِهِۦ مُشۡفِقُونَ
٢٨ ۞ وَمَن يَقُلۡ مِنۡهُمۡ إِنِّيٓ إِلَٰهٞ مِّن دُونِهِۦ فَذَٰلِكَ نَجۡزِيهِ الحزب ٣٣
جَهَنَّمَۚ كَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلظَّٰلِمِينَ ٢٩ أَوَلَمۡ يَرَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ
أَنَّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ كَانَتَا رَتۡقٗا فَفَتَقۡنَٰهُمَاۖ وَجَعَلۡنَا
مِنَ ٱلۡمَآءِ كُلَّ شَيۡءٍ حَيٍّۚ أَفَلَا يُؤۡمِنُونَ ٣٠ وَجَعَلۡنَا فِي ٱلۡأَرۡضِ
رَوَٰسِيَ أَن تَمِيدَ بِهِمۡ وَجَعَلۡنَا فِيهَا فِجَاجٗا سُبُلٗا لَّعَلَّهُمۡ
يَهۡتَدُونَ ٣١ وَجَعَلۡنَا ٱلسَّمَآءَ سَقۡفٗا مَّحۡفُوظٗاۖ وَهُمۡ عَنۡ
ءَايَٰتِهَا مُعۡرِضُونَ ٣٢ وَهُوَ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلَّيۡلَ وَٱلنَّهَارَ وَٱلشَّمۡسَ
وَٱلۡقَمَرَۖ كُلّٞ فِي فَلَكٖ يَسۡبَحُونَ ٣٣ وَمَا جَعَلۡنَا لِبَشَرٖ مِّن قَبۡلِكَ
ٱلۡخُلۡدَۖ أَفَإِيْن مِّتَّ فَهُمُ ٱلۡخَٰلِدُونَ ٣٤ كُلُّ نَفۡسٖ ذَآئِقَةُ
ٱلۡمَوۡتِۗ وَنَبۡلُوكُم بِٱلشَّرِّ وَٱلۡخَيۡرِ فِتۡنَةٗۖ وَإِلَيۡنَا تُرۡجَعُونَ ٣٥

25 Yaa Ergamichaa! si dura ergamaa tokko hin ergine, dhugaan kan gabbaramu ana malee hin jiru; kanaafuu Anuma qofa gabbaraa; Ana biras waa hin qabinaa jechuun wahyii itti goonu malee.

26 Mushrikoonni: Rabbiin Maleykota intalawwan isaa godhate jedhan. waan isaan sobaan jedhanu irraa Rabbiin qulqullaahe! dubbiin akka isaan jedhanuu miti odoo hin taane, Maleykonni gabroota Rabbiiti. Kabajamoo isa biraa ta`anii dha; gara isaattis kan dhiheeffamaniidha.

27 Jecha tokkoon Rabbiin dura hin bu`anu. Hanga isaan ajajuttis hin dubbatanu. Isaan ajaja Rabbiitiin hojjatu. Ajaja tokkoo irratti isa hin faallessanu.

28 Hojii isaanii duraan darbeefi waan isaan walqunnamus ni beeka. nama Inni akka jaarsummiin isaaf gaafatamu jaallateef eeyyama isaatiin malee jaarsummii hin gaafatanu. Isaan soda isaa irraa kan ka`e (akka Inni isaanitti hin dallanne) ni eeggatu. Ajajaafi dhorkaa ilaalchisee isa hin faallessanu.

29 Maleykota irraa an Rabbii gaditti gabbaramaadha kan jedhe: Nuti jecha isaa kanaan guyyaa Qiyaamaa adabbii jahannam keessa yoomuu haala jiraatuun isaan mindaa isaaf galchina. Mindaa akkanaa warra badii kufriifi shirkii raawwateefis akkuma kana mindeessinaan.

30 Isaan Rabbitti kafaran, Samiifi ardiin kan walitti maxxanan akka turaniifi Nuti gargar isaan baasuu keenya hin beekanuu? Rooba samii irraa gara lafaatti bu`uun hayawaanaafi biqiloota adda addaa fayyaa goone. Egaa kana xiinxalanii Gooftaa tokkicha ta`etti hin amananuu?

31 Akka namoota isheerra jiranuun hin sachoonee jecha tabba lafa keessa gadifagoo ta`e dachii keessatti uumne. yeroo karaa deemanu gara waan yaadaniitti akka qajeelanuu jecha ishee keessa karaalee xixiqqoofi daandiiwwan ballaa taasifne.

32 Samii tu`oo tokko malee kufiitii irraa kan eegame taasifne. Hanna dhageettii irraayis eegamaa taasifne. Mushrikoonni mallattoolee samii keessa jiranu kan akka aduufi ji`aa irraa kan garagalaniifi kan hin xiinxalleedha.

33 Rabbii tokkichatu halkan boqonnaaf uume. Guyyaa immoo waan jireenyaa akka hojjatatanuuf uume. Aduu guyyaadhaaf mallattoo godhe. Ji`a halkaniif mallattoo godhee uume. Hundumtuu isaanii orbitii isaan qofaaf qophaa`e irraa adeemu. Isa irraa hin dabanu. Hin jallatanus.

34 Yaa Ergamichaa! dura kee namtokkoollee addunyaa kana irratti akka hafu isa hin goone. jiruu addunyaa kana irraa yoo beellamni kee uumee jennaan duute, warreen kun booda kee (addunyaa irratti) ni hafuu? Lakkii!

35 Lubbuun mu`umina yookiin kaafira taate hundi addunyaa irratti du`a kan dhamdhamtuudha. Yaa namootaa! addunyaa irratti dirqama adda addaa isin irra kaa`uun, akkasumas qananiifi adabbiin isin mokkorra. Erga duutanii boodas garuma keenya qofa deebitu. Nutis hojii keessan irratti mindaa isiniif galchina.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Rabbiin ilmoo irraa qulqullaahuu isaa
- Sadarkaan Maleykotaa Rabbiin biraatti gabrichummaa akka ta`eefi Rabbiin ibaadaadhaaf akka isaan uume, dhiira yookiin durba jedhamanii hin dhibsamanu; garuu gabrboota Rabbii kabajamoo ta`aniidha.
- Samiiniifi ardiin suutaan akka uumaman, walitti maxxananii kan uumaman akka turaniifi booda gargar akka baafaman
- Mokkoroon akkuma waan hamaatiin dhufu waan gaariitiinis akka dhufu

وَإِذَا رَءَاكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِن يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا أَهَٰذَا
ٱلَّذِي يَذۡكُرُ ءَالِهَتَكُمۡ وَهُم بِذِكۡرِ ٱلرَّحۡمَٰنِ هُمۡ
كَٰفِرُونَ ٣٦ خُلِقَ ٱلۡإِنسَٰنُ مِنۡ عَجَلٖۚ سَأُوْرِيكُمۡ
ءَايَٰتِي فَلَا تَسۡتَعۡجِلُونِ ٣٧ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا ٱلۡوَعۡدُ
إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٣٨ لَوۡ يَعۡلَمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ حِينَ
لَا يَكُفُّونَ عَن وُجُوهِهِمُ ٱلنَّارَ وَلَا عَن ظُهُورِهِمۡ وَلَا
هُمۡ يُنصَرُونَ ٣٩ بَلۡ تَأۡتِيهِم بَغۡتَةٗ فَتَبۡهَتُهُمۡ فَلَا
يَسۡتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمۡ يُنظَرُونَ ٤٠ وَلَقَدِ ٱسۡتُهۡزِئَ
بِرُسُلٖ مِّن قَبۡلِكَ فَحَاقَ بِٱلَّذِينَ سَخِرُواْ مِنۡهُم مَّا كَانُواْ
بِهِۦ يَسۡتَهۡزِءُونَ ٤١ قُلۡ مَن يَكۡلَؤُكُم بِٱلَّيۡلِ وَٱلنَّهَارِ
مِنَ ٱلرَّحۡمَٰنِۚ بَلۡ هُمۡ عَن ذِكۡرِ رَبِّهِم مُّعۡرِضُونَ ٤٢
أَمۡ لَهُمۡ ءَالِهَةٞ تَمۡنَعُهُم مِّن دُونِنَاۚ لَا يَسۡتَطِيعُونَ نَصۡرَ
أَنفُسِهِمۡ وَلَا هُم مِّنَّا يُصۡحَبُونَ ٤٣ بَلۡ مَتَّعۡنَا هَٰٓؤُلَآءِ
وَءَابَآءَهُمۡ حَتَّىٰ طَالَ عَلَيۡهِمُ ٱلۡعُمُرُۗ أَفَلَا يَرَوۡنَ أَنَّا نَأۡتِي
ٱلۡأَرۡضَ نَنقُصُهَا مِنۡ أَطۡرَافِهَآۚ أَفَهُمُ ٱلۡغَٰلِبُونَ ٤٤

(36) Yaa Ergamichaa! mushrikoonni kun yeroo si argan qoosa si godhatu. Haala hordoftoota isaanii baqachisanuun: isa kanaa inni wantoota isin gabbartanu arrabsu? Jedhu. Isaan sitti qoosuu waliin waan Rabbiin Qur`aana irraa isaanitti buuseefi tola isaanitti oole kan mormanuu. Kanaafuu waan hamaa ta`e hunda waan walitti qabataniif nama hunda caalaa kan ayibeeffamuu qabu isaani.

(37) Namni sardammii irratti uumame; kanaafuu waan tokko argamuun isaa odoo hin gahin akka argamutti sardamsiisa. Mushrikoonni balaa sardamsiifachuun isaaniis kanuma irraayi. Yaa warreen balaa kiyya sardamsiiftanuu! Waan isin sardamsiisaartanu irraa isin argisiisuufan deema waan ta`eef akka ariifatee dhufu hin barbaadinaa.

(38) Kaafiroonni warri bifa sardamsiifannaatiin kaafamiinsa mormanu: yaa muslimoota! Dhufiitii isaa ilaalchisee dhugaa kan dubbattanu yoo taataniif kaafamiinsa ilaalchisee wanti isin ittiin nu sodaachiftanu sun yoom argama ree? Jedhu.

(39) Kaafiroonni warri kaafamiinsa mormanu kun yeroo ibidda fuula isaanii irraayis ta`ee dugda isaanii irraa deebisuu hin dandeenye sana odoo baranii akkasumas tumsaan adabbii isaan irraa deebisuun isaaniif tumsus akka isaaniif hin jirre odoo baranii (silaa adabbii hin sardamsiisanu ture).

(40) Ibiddattiin ishee isaan ittiin adabamanu kun odoo isaan beekanuu isaanitti hin dhuftu; garuu akka tasaa (diqqa) isaanitti dhufti. Of irraa deebisuu hin danda`anu. akka tawbatanii marartee Rabbii argatanuu jechas yeroon isaaniif hin kennamu. Ergamaan Rabbiin (saw) qishnaafi sobsiisa ummata isaanii irraa yeroo gaddanu, Rabbiin akkana jechuun isaan jajjabeesse:

(41) Yaa Ergamichaa! ummanni kee sitti qoosanus itti qoofamuudhaan ati isa jalqabaatii miti. dhugumaan ergamoota dura kee turan irratti qoosamee ture. Kaafiroota warra isaanitti qoosa turan sanatti adabbiin isaan addunyaa irratti itti qoosaa turan isaanitti marse.

(42) Yaa Ergamichaa! warra balaa sardamsiisuun: balaa Al- Rahmaan halkaniifi guyyaa isinitti buusuuf barbaadu irraa eenyutu isin eega? Jedhiin. Garuu isaan gorsaafi ragaalee Gooftaa isaanii irraa garagaloodha. Gowwummaafi wallaaluma irraa kan ka`e womaa hin xiinxalanu.

(43) Sila gabbaramtuu adabbii keenya irraa isaan tumsitu qabuu? miidhaa ishee irraa deebisuun lubbuu isaaniitiif tumsa gochuu hin danda`anu. Fayyidaas isheef fiduu hin danda`anu. wanti lubbuu ofii tumsuu hin dandeenye akkamitti waa biraatiif tumsa ree? Adabbii keenya irraayis nagaa hin bahanu.

(44) Dhugumaan qananii isaaniif ballifneen warra kanaafi abbootii isaanii suuta isaan qabuu jecha hanga barri itti dheeratee kanaan gowwoomanii kufrii isaanii irra turanutti qanansiifneenii jirra. Sila warreen Nuti qananii isaaniif kennineen gowwoomanii balaa keenya sardamsiisanu kun akka Nuti namoota irra jiranu humnaan injifannee lafa daarii daarii ishee irraa (to`annoo keenya jala galchuun biyyoota kufrii) hanqisaa jiraachuu keenya arganii, akka wanti namoota kaan muudate isaanis akka hin muudannee jecha kanaan hin gorfamanuu? Warreen kun warra injifatee miti; garuu injifatamoodha.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Jechaan yookiin hojiin yookiin mallatoon namni ergamootatti qoose ni kafara.
- Arifannaan haala namaa akka ta`e, tasgabbiin haala jaallatamaa akka ta`e
- Adabbii (balaa) irraa Rabbiin malee kan nama hanbisu danda`u akka hin jirre
- Itti galli sobaa badiisa akka ta`eefi dhugaan immoo kan hin badne ta`uu

قُلْ إِنَّمَآ أُنذِرُكُم بِٱلْوَحْيِ ۚ وَلَا يَسْمَعُ ٱلصُّمُّ ٱلدُّعَآءَ إِذَا
مَا يُنذَرُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَئِن مَّسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ
لَيَقُولُنَّ يَٰوَيْلَنَآ إِنَّا كُنَّا ظَٰلِمِينَ ﴿٤٦﴾ وَنَضَعُ ٱلْمَوَٰزِينَ
ٱلْقِسْطَ لِيَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا ۖ وَإِن كَانَ
مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا ۗ وَكَفَىٰ بِنَا حَٰسِبِينَ ﴿٤٧﴾
وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ٱلْفُرْقَانَ وَضِيَآءً وَذِكْرًا
لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾ ٱلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِٱلْغَيْبِ وَهُم مِّنَ ٱلسَّاعَةِ
مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾ وَهَٰذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنزَلْنَٰهُ ۚ أَفَأَنتُمْ لَهُۥ
مُنكِرُونَ ﴿٥٠﴾ ۞ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَآ إِبْرَٰهِيمَ رُشْدَهُۥ مِن قَبْلُ وَكُنَّا نصف الحزب ٣٣
بِهِۦ عَٰلِمِينَ ﴿٥١﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦ مَا هَٰذِهِ ٱلتَّمَاثِيلُ ٱلَّتِىٓ
أَنتُمْ لَهَا عَٰكِفُونَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا۟ وَجَدْنَآ ءَابَآءَنَا لَهَا عَٰبِدِينَ ﴿٥٣﴾ قَالَ
لَقَدْ كُنتُمْ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُمْ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٥٤﴾ قَالُوٓا۟ أَجِئْتَنَا
بِٱلْحَقِّ أَمْ أَنتَ مِنَ ٱللَّٰعِبِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ بَل رَّبُّكُمْ رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلْأَرْضِ ٱلَّذِى فَطَرَهُنَّ وَأَنَا۠ عَلَىٰ ذَٰلِكُم مِّنَ ٱلشَّٰهِدِينَ ﴿٥٦﴾
وَتَٱللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَٰمَكُم بَعْدَ أَن تُوَلُّوا۟ مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾

(45) Yaa Ergamichaa! yaa namootaa! wanti an adabbii Rabbii irraa ittiin isin sodaachisu wahyii Rabbiin kiyya gara kiyyatti godheeni jedhiin. Warri duudaa ta`n yeroo adabbii Rabbii irraa sodaachifamanu waamicha isaaniif godhamu dhageettii fudhachuu hin dhagahanu.

(46) Yaa Ergamichaa! warra balaa sardamsiisanu kana adabbii Gooftaa keetii irraa qoodni wayii odoo isaan xuqee, yemmuu sana: yaa badii keenya! Nutu shirkii hojjachuufi waan Muhammad (saw) ittiin dhufe sobsiisuun badii raawwatan turre jedhu.

(47) Akka hojiin isaanii ittiin madaalamtuuf jecha warra guyyaa Qiyaamaa walitti qabamaniif miizaanota haqaa keenya. Guyyaa sana lubbuun tokko khayrii ishee irraa hir`ifamuun yookiin sharrii ishee irratti ida`amuun hin miidhamtu. wanti madaalamu akka ija raafuu utuma xiqqoo ta`eeyyuu ishee fidna. Hojiin gabroota keenyaa maal akka ta`e hubatanii beekutti beekumsi keenya gahaadha.

(48) Dhugumaan Muusaafi Haaruuniif Tawraatiin dhugaafi soba, halaalaafi haraama haala adda baasuun, akkasumas warra amananii qajeeluma, warra Gooftaa isaanii sodaatanuuf yaadannoo haala ta`een kennineerraaf.

(49) Isaan adabbii Gooftaa isaanii sodaatanu, warra odoo isa hin argin itti amanan, isaan Qiyaamaa ilaalchisee warra sodaanuudha.

(50) Qur`aanni Muhammad (saw) irratti buufame kun nama ittiin gorfamuu barbaadeef gorsa. Faayidaafi bu`aa hedduu qaba. Egaa kanumaa waliin isin isa mormituu? Waan isa keessa jirutti warra hin amanneefi warra itti hin hojjannee?

(51) Dhugumaan Ibraahiimiif umuriin isaa xiqqoo ta`ee odoo jiruu ummata isaa irratti ragaa kennineerraaf. Isas kan beeknu taaneerra. Beekumsa keenya keessatti waan inni haqa godhatu ragaa irraa ummata isaa irratti kennineerraaf.

(52) Abbaa isaa Aazariifi ummata isaatiin: suuraaleen isin harka keessaniin hojjattanii ishee gabbartanu kun immoo maali? Yeroo jedhu sana (yaadadhu).

(53) Ummanni isaas: yeroo abbootiin keenya ishee gabbaranu agarree isaanitti hidhachuu jecha nutis ishee gabbaraa jirra isaan jedhan.

(54) Ibraahiim: isin warri hordoofaartanuufi abbootiin keessan hordofamaa jiranus karaa haqaa irraa jallina ifa gala keessa jirtu isaaniin jedhe.

(55) Ummanni isaas: kana yeroo dubbattu ni qoosaarta moo isuma dhugumaati? isaan jedhan.

(56) Ibraahiimis: dhugaadha malee qoosaa miti. Gooftaan keessan Gooftaa Samiifi ardiiti. Gooftaa Isa fakkii duraan darbe tokko malee isaan uumee sana. Anis akka Inni gooftaa keessaniifi gooftaa Samiifi dachii ta`e warra ragaa bahanu irraayi. Sanamni keessanis kana keessaa qooda hin qabdu isaaniin jedhe.

(57) Ibraahiim haala ummanni isaa isa hin dhageenyeen: Rabbiin kakadhe! Yeroo isin ishee dhiiftanii gara ayyaana keessanitti deemtanu waan isin hin jaallanne sanama keessanitti hojjadha jedhe.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Yeroon isaa odoo hin darbin yeroo tawbatanu badii ofii amanuun ulaagaa tawbaa keessaa isa tokko akka ta`eefi bu`aa akka qabu
- Rabbiin miidhaa irraa qulqulluu ta`uu isaa mirkaneessuu
- Karaa Rabbitti waamicha godhuu ilaalchisee ragaan humna cimaa akka ta`e
- Callisanii nama hordofuun miidhaa inni qabu
- Waan jibbamaa tokko suuta suutaan jijjiiruufi dura waan laafu irraa jalqabuu
- Ibraahiim ummata isaa jijjiiruuf dura jechaafi ragaa fayyadame. Achiin gochaan jijjiiruutti seene.

فَجَعَلَهُمْ جُذَٰذًا إِلَّا كَبِيرًا لَّهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ
٥٨ قَالُوا۟ مَن فَعَلَ هَٰذَا بِـَٔالِهَتِنَآ إِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ٥٩
قَالُوا۟ سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُۥٓ إِبْرَٰهِيمُ ٦٠ قَالُوا۟ فَأْتُوا۟
بِهِۦ عَلَىٰٓ أَعْيُنِ ٱلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ٦١ قَالُوٓا۟ ءَأَنتَ
فَعَلْتَ هَٰذَا بِـَٔالِهَتِنَا يَٰٓإِبْرَٰهِيمُ ٦٢ قَالَ بَلْ فَعَلَهُۥ كَبِيرُهُمْ
هَٰذَا فَسْـَٔلُوهُمْ إِن كَانُوا۟ يَنطِقُونَ ٦٣ فَرَجَعُوٓا۟ إِلَىٰٓ
أَنفُسِهِمْ فَقَالُوٓا۟ إِنَّكُمْ أَنتُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ٦٤ ثُمَّ نُكِسُوا۟
عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَٰٓؤُلَآءِ يَنطِقُونَ ٦٥ قَالَ
أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكُمْ شَيْـًٔا وَلَا
يَضُرُّكُمْ ٦٦ أُفٍّ لَّكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ٦٧ قَالُوا۟ حَرِّقُوهُ وَٱنصُرُوٓا۟ ءَالِهَتَكُمْ إِن كُنتُمْ
فَٰعِلِينَ ٦٨ قُلْنَا يَٰنَارُ كُونِى بَرْدًا وَسَلَٰمًا عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ
٦٩ وَأَرَادُوا۟ بِهِۦ كَيْدًا فَجَعَلْنَٰهُمُ ٱلْأَخْسَرِينَ ٧٠ وَنَجَّيْنَٰهُ
وَلُوطًا إِلَى ٱلْأَرْضِ ٱلَّتِى بَٰرَكْنَا فِيهَا لِلْعَٰلَمِينَ ٧١ وَوَهَبْنَا
لَهُۥٓ إِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً ۖ وَكُلًّا جَعَلْنَا صَٰلِحِينَ ٧٢

(58) Ibraahiim sanama isaanii hanga burkutooftutti caccabse. Keessa isa guddaa ta`e akka isaan gara isaatti deebi`anii nama caccabse gaafatanuu jecha dhiise.

(59) Yeroo deebi`anii sanama isaanii caccabee arganu, gariin isaanii gariidhaan: wantoota nuti gabbarru maaltu caccabse? Jechuun gaafatan. Namni kana godhe waan kabajamuu qabu xiqqeessuu isaatiin warra yakka dalagan irraayi jedhan.

(60) Gariin isaanii: dargaggoon tokko hamaadhaan isaan dubbata; isaan ayibeessa jechuu dhageenyee turre. Innis Ibraahiim jedhama. Kan caccabse isa ta`uu hin oolu jedhan.

(61) Dura bu`oonni isaanii: waan hojjate sana yeroo amanu akka isaan ragaa ta`anuuf bakka namoonni walgahanitti Ibraahiimiin fidaa. Amanuun isaa isiniif isa irratti ragaa ta`a.

(62) Achiin Ibraahiimiin fidanii: yaa Ibraahiim situ hojii fokkataa akkanaa wantoota nuti gabbarrutti hojjatee? Jechuun isa gaafatan.

(63) Ibraahiim haala isaanitti qoosuufi sanamni isaanii dadhaboo ta`uu namootatti mul`isuu jecha: sanama isa guddaatu caccabse malee anaa miti; kan dubbatanu yoo ta`an sanama keessan gaafadhaa jedhe.

(64) yaaduufi xiinxaluudhaan gara lubbuu isaaniitti deebi`an. Achiin sanamni isaanii dadhaboo ta`uuniifi Rabbii gaditti ishee gabbaruu isaaniitiin badii dalaguun isaanii ifa isaaniif gale.

(65) Achiin diduufi falmiif jecha keessa deebi`anii: yaa Ibraahiim sanamni kun akka hun dubbanne ni beekta; egaa akkamitti akka nuti ishee gaafannu nu ajajja ree? Jedhan. kana ragaa taasifachuu barbaadan; garuu isaanuma irratti ragaa ta`e.

(66) Ibraahiim jecha isaanii haala mormuun: sila Rabbii gaditti sanama womaa isin hin fayyadneefi isin hin miine gabbartuu? Isheen miidhaa of irraa deebisuufi faayidaa mataa isheetiif argamsiisuu hin dandeessu.

(67) Fokkinni isiniifi wantoota isin Rabbii gaditti gabbartanuuf haa ta`u! Kana hubattanii ishee gabbaruu hin dhiiftanuu?

(68) Yeroo ragaadhaan isaan falmuu dadhabanu gara humnaatti deebi`anii: sanamoota keessan inni caccabse sanaaf tumsuu jecha, adabbii jiilchaa ta`e irratti kan fudhattan yoo taataniif Ibraahiimiin ibiddaan gubaa jedhan.

(69) Achiin ibidda qabsiisanii keessa isa buusan. Achiin yaa ibiddaa Ibraahiim irratti qabbanaafi nagaa ta`i jenne. Achumaan akkasuma taate. rakkoon tokkollee isarra hin geenye.

(70) Ummanni Ibraahiim isa gubuudhaan waan hamaa itti yaadanii turan. hamaa isaanii balleessine. Kan umaniifi kan mo`ataman isaan taasifne.

(71) Isas Luuxiinis najaa baafne. Gara biyya Shaam kan nabiyyoota ishee keessaa erguufi khayrii hedduu irraa waan kalqiidhaaf kennineen ishee keessa barakaa goone sanatti isaan baafne.

(72) Akka Rabbiin ilma isaaf kennu yeroo kadhatu Is`haaqiin isaaf kennine. Dabalata Ya`iquubiin isaaf kennine. Hunduma isaaniituu: Ibraahiimiinis, Is`haaqiifi Ya`iquubiinis namoota gaggaarii kan Rabbiin bulanu jara goone.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Dhugaa ifa baasuufi sobni soba ta`uun isaa akka beekamuuf mala fayyadamuun akka danda`amu
- Warri sobarra jiranu ragaa nuuf ta`a jechuun wanti isaan dubbatanu akka isaanuma irratti deebi`ee ragaa ta`u
- Jecha jabaa fayyadamuun miidhaan sana caaluu isa duukaa kan hin dhufne yoo ta`e jijjiirama fiduuf sababa ta`uu akka danda`u
- Humnaan fayyadamuutti deebi`uun, ragaadhaan injifachuu akka hin dandeenye argisiisa.
- Rabbiin gabroota isaa warra Mu`uminoota ta`aniif kan tumsu ta`uu isaatiifi karaa isaan hin yaadneen xinneenya irraa akka isaan hanbisu

وَجَعَلۡنَٰهُمۡ أَئِمَّةٗ يَهۡدُونَ بِأَمۡرِنَا وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡهِمۡ فِعۡلَ
ٱلۡخَيۡرَٰتِ وَإِقَامَ ٱلصَّلَوٰةِ وَإِيتَآءَ ٱلزَّكَوٰةِۖ وَكَانُواْ لَنَا
عَٰبِدِينَ ٧٣ وَلُوطًا ءَاتَيۡنَٰهُ حُكۡمٗا وَعِلۡمٗا وَنَجَّيۡنَٰهُ مِنَ
ٱلۡقَرۡيَةِ ٱلَّتِي كَانَت تَّعۡمَلُ ٱلۡخَبَٰٓئِثَۚ إِنَّهُمۡ كَانُواْ قَوۡمَ سَوۡءٖ
فَٰسِقِينَ ٧٤ وَأَدۡخَلۡنَٰهُ فِي رَحۡمَتِنَآۖ إِنَّهُۥ مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ
٧٥ وَنُوحًا إِذۡ نَادَىٰ مِن قَبۡلُ فَٱسۡتَجَبۡنَا لَهُۥ فَنَجَّيۡنَٰهُ
وَأَهۡلَهُۥ مِنَ ٱلۡكَرۡبِ ٱلۡعَظِيمِ ٧٦ وَنَصَرۡنَٰهُ مِنَ ٱلۡقَوۡمِ
ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَآۚ إِنَّهُمۡ كَانُواْ قَوۡمَ سَوۡءٖ فَأَغۡرَقۡنَٰهُمۡ
أَجۡمَعِينَ ٧٧ وَدَاوُۥدَ وَسُلَيۡمَٰنَ إِذۡ يَحۡكُمَانِ فِي ٱلۡحَرۡثِ
إِذۡ نَفَشَتۡ فِيهِ غَنَمُ ٱلۡقَوۡمِ وَكُنَّا لِحُكۡمِهِمۡ شَٰهِدِينَ ٧٨
فَفَهَّمۡنَٰهَا سُلَيۡمَٰنَۚ وَكُلًّا ءَاتَيۡنَا حُكۡمٗا وَعِلۡمٗاۚ وَسَخَّرۡنَا
مَعَ دَاوُۥدَ ٱلۡجِبَالَ يُسَبِّحۡنَ وَٱلطَّيۡرَۚ وَكُنَّا فَٰعِلِينَ ٧٩
وَعَلَّمۡنَٰهُ صَنۡعَةَ لَبُوسٖ لَّكُمۡ لِتُحۡصِنَكُم مِّنۢ بَأۡسِكُمۡۖ
فَهَلۡ أَنتُمۡ شَٰكِرُونَ ٨٠ وَلِسُلَيۡمَٰنَ ٱلرِّيحَ عَاصِفَةٗ تَجۡرِي بِأَمۡرِهِۦٓ
إِلَى ٱلۡأَرۡضِ ٱلَّتِي بَٰرَكۡنَا فِيهَاۚ وَكُنَّا بِكُلِّ شَيۡءٍ عَٰلِمِينَ ٨١

(73) Imaamota namni karaa khayriitti isaan ilaalee qajeelu isaan goone. Eeyyama isa biraa ta`een namoota gara ibaadaa Rabbii tokkichaatti waamu. Wantoota khayrii ta`an hojjadhaa, salaatas haala gaarii ta`een salaataa, zakaas kennadhaa; Nuufis ajajamaa jechuu beeksisa isaanitti goone.

(74) Luuxiif gidduu namoota wal falmanuutti murtee akka itti murteessanu beekumsa isaaf kennine. Akkasumas waa`ee amantaa isaa ilaalchisee beekumsa isaaf kennine. Ganda isaa (Saddoom) ishee wantoota fokkataa hojjattu irratti balaa buufne irraa isa hanbifne. Isaan ummata akkan badii dalaganuufi kan ajaja Rabbii irraa bahaniidha.

(75) Yeroo balaa ummata isaatti bu`e irraa isa hanbifnu marartee keenya keessa isa seensifne. Inni warra gaggaarii ajaja keenyaan ajajamanii waan nuti dhorkine irraa dhorkamanu irraayi.

(76) Yaa Ergamichaa! seenaa Nuuh yeroo inni Ibraahiimiifi Luuxiin duratti Rabbiin waammatu dubbadhu. waan inni barbaadu isaaf kennuudhaan isaaf dhowwaanne. Isaafi maatii isaa warra amanan yaaddoo guddaa irraa nagaa goone.

(77) Ummata ragaa Nuti isaaf kennine soobsiisan irraa nagaa isa goone. isaan ummata akkan badii dalagu, ummata hamaadha waan ta`aniif hunduma isaanii bishaaniin isaan fixne.

(78) Yaa Ergamichaa! seenaa Daawuudiifi kan ilma isaa kan Sulaymaan: namoota walfalman lamaan ilaalchisee lachan isaanii keessaa tokko busaahee qaba ture. Busaaheen isaas halkan miidhaan namaatti nammitee duraa balleessite. Kana ilaalchisee yeroo isaan murtee kennanu (waan ta`e) dubbadhu. Murtee Daawuudiifi murtee Sulaymaan ni argaa jirra ture. murtee isaanii irraa wanti Nu dhokate tokkollee hin jiru.

(79) Akkaataa murtee sanaa Daawuudiin dhiifnee ilma isaa Sulaymaaniin barsiifne. Hunduma isaaniitiifuu Daawuudiifi Sulaymaaniifis nabiyyummaafi beekumsa ahkaama Sharii`aa isaaniif kennine. Sulaymaaniin qofa keessaa hin foone. Daawuudiin waliin tulluuwwan laaffifne. Yeroo inni Rabbiin qulqulleesse isaa waliin qulqulleessan. Allaattiis laaffifneef. Hubannoo, beekumsa, hikmaafi wantoota isaaniif laaffifaman kana hunda Nutu taasise.

(80) Sulaymaaniin dhiifnee Daawuudiin rukuttaa meeshaa qaama keessan irraa akka eeguuf jecha uffatawwan waraanaa hojjachuu isa barsiifne. Kanaafuu yaa namootaa! isin tola Rabbiin isiniif oole kana warra galateeffatuu?

(81) Sulaymaaniif qilleensa akkan bubbiftu kan ajaja isaatiin yeroo inni ishee ajaje, gara biyya sham kan Nuti nabiyyoota ishee keessaa ergine kan khayrii heddu ishee keessa diriirsine sana adeemti. Waan cufa ni beekna. wanti Nu dhokatu tokkollee hin jiru.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Khayrii hojjachuun, salaanniifi zakaan waan sharii`aan samii buute irratti walii galanuudha.
- Wantoota fokkataa hojjachuun balaan hundeedhaan nama balleessu bu`uuf sababa akka ta`e
- Tolanii argamuun rahmata Rabbii keessa seenuuf sababa akka ta`e
- Ciinqii adda addaa irraa nagaa bahuuf du`aa`iin sababa ta`uu isaa

وَمِنَ ٱلشَّيَٰطِينِ مَن يَغُوصُونَ لَهُۥ وَيَعۡمَلُونَ عَمَلٗا دُونَ
ذَٰلِكَۖ وَكُنَّا لَهُمۡ حَٰفِظِينَ ٨٢ ۞وَأَيُّوبَ إِذۡ نَادَىٰ
رَبَّهُۥٓ أَنِّي مَسَّنِيَ ٱلضُّرُّ وَأَنتَ أَرۡحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ٨٣
فَٱسۡتَجَبۡنَا لَهُۥ فَكَشَفۡنَا مَا بِهِۦ مِن ضُرّٖۖ وَءَاتَيۡنَٰهُ أَهۡلَهُۥ
وَمِثۡلَهُم مَّعَهُمۡ رَحۡمَةٗ مِّنۡ عِندِنَا وَذِكۡرَىٰ لِلۡعَٰبِدِينَ
٨٤ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِدۡرِيسَ وَذَا ٱلۡكِفۡلِۖ كُلّٞ مِّنَ ٱلصَّٰبِرِينَ
٨٥ وَأَدۡخَلۡنَٰهُمۡ فِي رَحۡمَتِنَآۖ إِنَّهُم مِّنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ٨٦
وَذَا ٱلنُّونِ إِذ ذَّهَبَ مُغَٰضِبٗا فَظَنَّ أَن لَّن نَّقۡدِرَ عَلَيۡهِ
فَنَادَىٰ فِي ٱلظُّلُمَٰتِ أَن لَّآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنتَ سُبۡحَٰنَكَ إِنِّي
كُنتُ مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ٨٧ فَٱسۡتَجَبۡنَا لَهُۥ وَنَجَّيۡنَٰهُ
مِنَ ٱلۡغَمِّۚ وَكَذَٰلِكَ نُـۨجِي ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٨٨ وَزَكَرِيَّآ
إِذۡ نَادَىٰ رَبَّهُۥ رَبِّ لَا تَذَرۡنِي فَرۡدٗا وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلۡوَٰرِثِينَ
٨٩ فَٱسۡتَجَبۡنَا لَهُۥ وَوَهَبۡنَا لَهُۥ يَحۡيَىٰ وَأَصۡلَحۡنَا
لَهُۥ زَوۡجَهُۥٓۚ إِنَّهُمۡ كَانُواْ يُسَٰرِعُونَ فِي ٱلۡخَيۡرَٰتِ
وَيَدۡعُونَنَا رَغَبٗا وَرَهَبٗاۖ وَكَانُواْ لَنَا خَٰشِعِينَ ٩٠

ثلاثة أرباع الحزب ٣٣

82 Shayxaana irraa kan galaana keessa gadi isaaf seenanii lu`ulu`aafi waan kana malee jirus isaaf baasantu jiru. Hojii kana malee jirus kan akka ijaarsaa ni hojjatu. Lakkoofsa isaaniifi hojii isaanii kan eegnuudha. kana irraa womaa nu jalaa hin miliqu.

83 Yaa Ergamichaa! seenaa Ayyuub yeroo inni dhibeen isa xuqnaan: yaa Gooftaa kiyya! an dhukkubaafi maatii dhabuun xuqameen jira. Ati warra mararfatanu hunda caalaa (garboota) kee kan mararfattu waan taateef dhibee namuudate kana irraa waan na xuqe narraa kaasi jechuun yeroo Gooftaa isaa kadhatu yaadadhu.

84 Achiin du`aa`ii isaa isaaf qeeballee miidha isa xuqe isarraa fuune. Maatiifi ilmaan irraa waan isa jalaa bade kennineef. Fakkii isaaniitis isaan waliin isaaf kennine. Kana hunda marartee Nu biraa ta`een nama ibaadaadhaan Rabbitti butamu hundaaf gorsa akka ta`uufi akka Ayyuub obse akka obsuuf (kana) goone.

85 Yaa Ergamichaa! Ismaa`iiliin, Idriisiifi zul kiflii dubbadhu. Hundumtuu isaanii warra mokkoroofi waan Rabbiin dirqama isaan irratti taasise irratti warra obsan irraayi.

86 Marartee keenya keessa isaan galchine. Nabiyyoota isaan goonee jannata isaan seensifne. Isaan gabroota Rabbii warra hojiiwwan gaggaarii hojjatanu irraayi. Akkasumas warra keessi isaaniifi gubbaan isaanii tole irraayi.

87 Yaa Ergamichaa! seenaa Abbaa qurxummii Yuunusiin (as): ummatni isaa badii keessatti daangaa darbuu isaaniitiin dallanee eeyyama Gooftaa isaa malee yeroo deemu sana yaadadhu. Deemsa isaatiif isa adabuudhaan waan nuti ciruma isatti hin dhiphifne se`e. Yeroo qurxummiin isa liqimsu hidhaa cimaafi dhiphina cimaa ta`een mokkorame. Achiin dukkana garaa qurxummii, dukkana galaanaafi dukkana halkanii keessa taa`ee haala badii isaa amaneefi gara isaatti tawbateen: Si malee wanti dhugaan gabbaramu hin jiru; qulqulloofte; an warra badii dalagan irraayi jechuun (Rabbiin) waammate.

88 Kadhaa isaa qeeballee ciinqii keessa jiru keessaa, dukkanaalee keessaafi garaa qurxummii keessaa isa baasuun nagaa isa goone. Akkuma Yuunusiin cinqii isaa kana keessaa nagaa isa goone, mu`umintoonni gaafa isaan rakkoo keessa galanii Rabbiin kadhatan nagaa isaan goona.

89 Yaa Ergamichaa! seenaa Zakariyyaa: yaa Gooftaa kiyya! qophaa nama ilmoo hin qabne nagootee nan dhiisin. Ati caalaa warra hafaniiti waan ta`eef ilma booda kiyya hafu naa kenni jechuun yeroo inni Gooftaa isaa kadhatu,

90 Kadhaa isaa isaaf qeeballee Yahyaa ilma goonee isaaf kennine. Haadha manaa isaas isaaf qajeelchinaan kan sila maseena (dhabduu) turte deessuu taate. zakariyyaan, ilmi isaafi haati manaa isaa gara hojii khayriitti kan ariifatanu ta`aniiru. Mindaa Nu bira jiru haala kajeelanuufi adabbii Nu bira jiru haala sodaatanuun nu waammatu. Kan Nuuf of gadi qabanu ta`aniiru.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Toluun rahmata Rabbiitiif sababa ta`uu isaa
- Gara Rabbii deebi`uun ciinqiin nama irraa ka`uuf sababa ta`uu isaa
- Booda du`anii akka namaaf hafuu jecha ilmoo kadhachuun barbaachisaa ta`uu isaa
- Badii ofii amanuun, haala keessa jiranuufi akka cinqamanii jiranu Rabbitti himachuun, akkasumas yeroo qananii qabanu Rabbiin buluun Sababa kadhaan namaa namaaf qeebalamee miidhaan nama irraa ka`uuti.

وَٱلَّتِيٓ أَحۡصَنَتۡ فَرۡجَهَا فَنَفَخۡنَا فِيهَا مِن رُّوحِنَا
وَجَعَلۡنَٰهَا وَٱبۡنَهَآ ءَايَةٗ لِّلۡعَٰلَمِينَ ٩١ إِنَّ هَٰذِهِۦٓ
أُمَّتُكُمۡ أُمَّةٗ وَٰحِدَةٗ وَأَنَا۠ رَبُّكُمۡ فَٱعۡبُدُونِ ٩٢
وَتَقَطَّعُوٓاْ أَمۡرَهُم بَيۡنَهُمۡۖ كُلٌّ إِلَيۡنَا رَٰجِعُونَ ٩٣
فَمَن يَعۡمَلۡ مِنَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَهُوَ مُؤۡمِنٞ فَلَا كُفۡرَانَ
لِسَعۡيِهِۦ وَإِنَّا لَهُۥ كَٰتِبُونَ ٩٤ وَحَرَٰمٌ عَلَىٰ قَرۡيَةٍ
أَهۡلَكۡنَٰهَآ أَنَّهُمۡ لَا يَرۡجِعُونَ ٩٥ حَتَّىٰٓ إِذَا فُتِحَتۡ
يَأۡجُوجُ وَمَأۡجُوجُ وَهُم مِّن كُلِّ حَدَبٖ يَنسِلُونَ ٩٦
وَٱقۡتَرَبَ ٱلۡوَعۡدُ ٱلۡحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَٰخِصَةٌ أَبۡصَٰرُ ٱلَّذِينَ
كَفَرُواْ يَٰوَيۡلَنَا قَدۡ كُنَّا فِي غَفۡلَةٖ مِّنۡ هَٰذَا بَلۡ كُنَّا
ظَٰلِمِينَ ٩٧ إِنَّكُمۡ وَمَا تَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ
حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنتُمۡ لَهَا وَٰرِدُونَ ٩٨ لَوۡ كَانَ
هَٰٓؤُلَآءِ ءَالِهَةٗ مَّا وَرَدُوهَاۖ وَكُلّٞ فِيهَا خَٰلِدُونَ ٩٩
لَهُمۡ فِيهَا زَفِيرٞ وَهُمۡ فِيهَا لَا يَسۡمَعُونَ ١٠٠ إِنَّ ٱلَّذِينَ
سَبَقَتۡ لَهُم مِّنَّا ٱلۡحُسۡنَىٰٓ أُوْلَٰٓئِكَ عَنۡهَا مُبۡعَدُونَ ١٠١

(91) Yaa Ergamichaa! Maryamiin ishee qaama ishee zinaa irraa eegde sana dubbadhu. Rabbiin Jibriiliin isheetti erge. Achiin ishee keessatti afuufnaan Iisaa ulfoofte. Isheeniifi ilmi ishee Iisaan, namootaaf dandeettii Rabbii irratti mallattoo turan. Rabbiin abbaa malee isa uumuun, womaa akka isatti hin jabaanne argisiisa.

(92) Yaa namootaa! karaan keessan kun karaa tokkicha. Innis tawhiida isa amantaa Islaama ta`e sana. An gooftaa keessan; kanaafuu gabbarsuu ana qofaa taasisaa.

(93) Namoonni gargar bahan. Isaan keessaa: nama Rabbiin tokkichoomsutu jira; kan Rabbiin bira waa qabus jira; mu`uminnis jira; akkasumas kaafirris jira. Warri gargar bahan kun hundumtuu guyyaa Qiyaamaa garuma keenya qofa deebi`u. Hojii isaanii irrattis mindaa isaaniif galchina.

(94) Namni isaan keessaa haala Rabbiifi ergamoota isaatti akkasumas guyyaa aakhiraatti amaneen hojiiwwan gaggaarii hojjate, hojiin isaa gaariin hin mormamu. Hinumaa Rabbiin isa galateeffatee dacha godhee isaaf galcha. guyyaa kaafamu galmee hojii isaa keessatti argee ittiin gammada.

(95) Jiraattota ganda tokkoo kan Nuti Sababa kufrii isheetii ishee balleessine sun akka tawbannaan tawbanni isaanii qeebalamuu jecha addunyaatti deebi`uun waan hin danda`amne.

(96) Hanga cufaan Ya`ijuujiifi Ma`ijuuj banamutti gonkuma hin deebi`anu. guyyaa sana jarri lafa ol fuudhamaa ta`e hunda irraa haala ariifatanuun bahu.

(97) Isaan bahuun Qiyaamaan dhihaatti. Cinqiiniifi jabinni ishee ni mul`ata. Yeroo sana ijji warra kafaree haala banamteen: yaa badii keenya! Dhugumaan addunyaa irratti guyyaa guddaa kanaaf qophaahuu irraa daguufi qoosaa keessa turre. Hinumaa kufriifi badii adda addaa hojjachuun warra miidhaa raawwatan irraa turre jedhu.

(98) Yaa mushrikootaa! Isinis wanti isin Rabbii gaditti gabbartanu: sanamni, akkasumas namaafi jinni irraa yeroo isin isaan gabbartanu kan jaallatan hundumtuu qabsiisaa jahannam. Isiniifi wantoonni isin gabbartanus ishee keessa yoomuu kan jiraattanuudha.

(99) Wantoonni gabbaramanu kun gabbaramaa dhugaa gabbaramu odoo ta`anii silaa warra isaan gabbare waliin ibidda hin seenanu ture. Kan gabbaru kan gabbaramus hundumtuu ibidda keessa. Yoomuu ishee keessa taa`u keessaa hin baafamanu.

(100) Laalaa cimaa isaan muudatu irraa kan ka`e afuura cimaatu isaaniif jira. wanti isaan muudate cimaa waan ta`eef ibidda keessatti sagalee hin dhagahanu.

(101) Mushrikoonni yeroo: Iisaaniifi Maleykonni gabbaramanis ibidda seenu jedhanu, Rabbiin: warri beekumsa Rabbii keessatti warra milkaahoodha jechuun isaaniif murteehee darbe, isaan ibidda irraa fageeffamoodha.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Nama badii irraa of qabu jechuun ibsamuun sadarkaa inni qabu
- Ergaan samii dhufan hundumtuu tawhiidaafi bu`uura ibaadaa wantoota ta`an irratti kan wal ta`anu akka ta`e
- Cufaan Ya`ijuujiifi Ma`ijuuj banamuun mallattoolee Qiyaamaa keessaa isa guddaa akka ta`e
- Guyyaa Qiyaamaatiif qophaa`uu dhabuun cinqii ishee arguuf sababa akka ta`e

لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا ۖ وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنفُسُهُمْ
خَالِدُونَ ﴿١٠٢﴾ لَا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّاهُمُ
الْمَلَائِكَةُ هَٰذَا يَوْمُكُمُ الَّذِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾
يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ ۚ كَمَا بَدَأْنَا
أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُ ۚ وَعْدًا عَلَيْنَا ۚ إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٠٤﴾ وَلَقَدْ
كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِن بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا
عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ فِي هَٰذَا لَبَلَاغًا لِّقَوْمٍ
عَابِدِينَ ﴿١٠٦﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ
﴿١٠٧﴾ قُلْ إِنَّمَا يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ۖ فَهَلْ
أَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُلْ آذَنتُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ ۖ
وَإِنْ أَدْرِي أَقَرِيبٌ أَم بَعِيدٌ مَّا تُوعَدُونَ ﴿١٠٩﴾ إِنَّهُ يَعْلَمُ
الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾ وَإِنْ أَدْرِي
لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١١١﴾ قَالَ رَبِّ احْكُم
بِالْحَقِّ ۗ وَرَبُّنَا الرَّحْمَٰنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

آياتها ٧٨ — سُورَةُ الحَجِّ — ترتيبها ٢٢

(102) Gara dhageetti isaaniitti sagaleen jahannam hin qaqqabu. Isaan qananiifi lazzaa irraa waan lubbuun isaanii jaallattu keessa jiraatu. Qananiin isaanii gonkuma irraa hin citu.

(103) Yeroo warra ibiddaa irratti ibiddi cufamtu riffeen guddaa isaan hin rifachiisu. Kun guyyaa keessan kan isin addunyaa irratti wareegamaa turtan. Qananii isa keessatti argattanuunis ni gammaddu haala isaaniin jedhanuun Maleykonni isaan simatu.

(104) Guyyaa samii akka waraqaan kitaabaa maramtutti marru, uumama hunda haala jalqaba irratti uumamaniin yeroo walitti isaan qabnu sana yaadadhu. Kana wareega hin diigamne wareegnee jirra. Nuti waan wareegne ni guunna.

(105) Lawhal Mahfuuz irratti erga barreessineen booda kitaabolee ergamoota irratti buufne keessatti, lafa gabroota Rabbii warra gaggaarii ibaadaa isaa hojjatantu dhaala jechuu dhugumaan barreessineerra. Isaanis ummata Muhammadi (saw).

(106) Gorsa Nuti buufne keessa warra Gooftaa isaanii waan Inni karaa godheen gabbaranuuf qaqqabsiisatu jira. kan ittiin fayyadamus isaanuma.

(107) Yaa Muhammad (saw) namoota hundaaf ergamaa taasifnee kan Nuti si ergine waa biraatiif odoo hin ta`in mararteedhaaf. Qajeeluma isaaniitiif waan cinqamtuufi adabbii Rabbii irraayis akka nagaa ta`anu waan cinqamtuuf (si ergine).

(108) Yaa Ergamichaa! : Gooftaa kiyya biraa wanti gara kiyyatti beeksisa godhamu, gabbaramaan keessan kan dhugaa gabbaramaa tokkicha. Shariika kan hin qabne yemmuu ta`u, Innis Allaahdha. Kanaafuu isatti amanuufi ibaadaa isaa hojjachuuf ajajamaa.

(109) Yaa Ergamichaa! warri kun waan ati ittiin dhufte irraa yoo garagalan: dhugumaan aniifi isin garaagarummaa gidduu keenyatti argamu ilaalchisee waan walqixa ta`e irra akka jirru isin beeksiseen jirra. wanti Rabbiin adabbii isaa irraa isiniif wareeges yoom akka isinitti dhufuu danda`u hin beeku jedhiin.

(110) Rabbiin jecha irraa waan isin mul`iftan ni beeka. Waan isin dhoksitanis ni beeka. Kana irraa womaa isa hin dhokatu. Mindaas irratti isiniif galcha.

(111) Balaa isin irraa tursiisuun isin mokkoruuf, yookiin suuta isin qabuuf, yookiin hanga yeroo Rabbiin biratti beekamaafi murtaahaa ta`etti isin qanansiisuuf ta`uu hin beeku.

(112) Ergamaa Rabbii (saw): yaa Gooftaa kiyya! gidduu keenyaafi gudduu ummata keenyaatti haqaan murteessi haala jedhuun Rabbiin kadhate. Kufriifi sobsiisa keessan irraa Gooftaa keenya Al-Rahmaaniin of gargaarsifanna (jedhe).

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Gaaromuun jiruun lafa irratti akka namaaf mijaa`u sababa ta`a.
- Nabiyyiin ergamuun akkasumas sharii`aan isaaniitiifi sunnaan isaanii ergamuun marartee aalama hundaa akka ta`e
- Ergamaan Rabbii (saw) waan nama irraa fagoo ta`e kan hin beekne ta`uu isaanii
- Beekumsi Rabbii jecha gabroota isaa irraa argamu
- hundatti kan marse ta`uu

BOQONNAA AL HAJJI

- Isheen suuraa Madiinaati -

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

الحزب ٣٤ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمۡۚ إِنَّ زَلۡزَلَةَ ٱلسَّاعَةِ شَيۡءٌ عَظِيمٞ

١ يَوۡمَ تَرَوۡنَهَا تَذۡهَلُ كُلُّ مُرۡضِعَةٍ عَمَّآ أَرۡضَعَتۡ وَتَضَعُ

كُلُّ ذَاتِ حَمۡلٍ حَمۡلَهَا وَتَرَى ٱلنَّاسَ سُكَٰرَىٰ وَمَا هُم

بِسُكَٰرَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ ٱللَّهِ شَدِيدٞ ٢ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن

يُجَٰدِلُ فِي ٱللَّهِ بِغَيۡرِ عِلۡمٖ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيۡطَٰنٖ مَّرِيدٖ ٣

كُتِبَ عَلَيۡهِ أَنَّهُۥ مَن تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُۥ يُضِلُّهُۥ وَيَهۡدِيهِ

إِلَىٰ عَذَابِ ٱلسَّعِيرِ ٤ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِن كُنتُمۡ فِي رَيۡبٖ

مِّنَ ٱلۡبَعۡثِ فَإِنَّا خَلَقۡنَٰكُم مِّن تُرَابٖ ثُمَّ مِن نُّطۡفَةٖ

ثُمَّ مِنۡ عَلَقَةٖ ثُمَّ مِن مُّضۡغَةٖ مُّخَلَّقَةٖ وَغَيۡرِ مُخَلَّقَةٖ لِّنُبَيِّنَ

لَكُمۡۚ وَنُقِرُّ فِي ٱلۡأَرۡحَامِ مَا نَشَآءُ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمّٗى ثُمَّ

نُخۡرِجُكُمۡ طِفۡلٗا ثُمَّ لِتَبۡلُغُوٓاْ أَشُدَّكُمۡۖ وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ

وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰٓ أَرۡذَلِ ٱلۡعُمُرِ لِكَيۡلَا يَعۡلَمَ مِنۢ

بَعۡدِ عِلۡمٖ شَيۡـٔٗاۚ وَتَرَى ٱلۡأَرۡضَ هَامِدَةٗ فَإِذَآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡهَا

ٱلۡمَآءَ ٱهۡتَزَّتۡ وَرَبَتۡ وَأَنۢبَتَتۡ مِن كُلِّ زَوۡجِۭ بَهِيجٖ ٥

Kaayyoo Suurattii:

uumama gurguddoofi dandeettii isaa ilaaluun Rabbiif ajajamuu dubbachuudha.

Ibsa suurattii:

(1) Yaa namootaa! waan Inni isin ajaje ajajamuun akkasumas waan isin dhorke irraa dhorkamuun Gooftaa keessan sodaadhaa. Wanti Qiyaamaadhaan walqabatee jiru kan akka socho`ina lafaafi wanti kana malee jiru dubbii akkaan cimaadha. Waan Rabbiin jaallachiisuu hojjachuun isaaf qophaa`uun dirqama ta`a.

(2) Guyyaa ishee argitanu hoosiftuun hundi waan hoosiftu irraa ni dagatti. Sodaa cimaa irraa kan ka`e ulfi hundi ulfa ishee gatti. Cinqiin cimuu, sammuun isaanis fagaachuu (fagaguu) irraa kan ka`e namoota akka nama machaahee ta`anii agarta. Dhugaatii macheessu dhuganii hin machoofne; garuu adabbii Rabbiitu cimee sammuu isaanii isaan dhabsiise malee.

Rabbiin cinqii irraa wantoota Qiyaamaa waliin walqabatanu yeroo dubbatee ka`u, warra Qiyaamaafi kaafamiinsa mormu irratti deebii kennuuf jecha akkana jedhe:

(3) Namoota keessaa beekumsa tokko malee dandeettii Rabbiin du`aa kaasuu irratti qabu nama falmutu jira. Deemsaafi hojii isaa keessattis shayxaana irraa waan ajaja Rabbii didee fincileefi durabu`oota jallatoo ta`an hunda hordofa.

(4) Shyxaana fincilaa namaafi jinni irraa ta`e irratti namni isa hordofeefi isa dhugoomse, inni karaa haqaa irraa isa jallisa; kufriifi badii irraa waan itti isa harkisuunis gara ibidda jahannamitti isa oofa.

(5) Yaa namootaa! ajjeefnee isin kaasuu irratti kan shakkitanu yoo ta`e, uumama keessan ilaalaa. Dhugumaan abbaa keessan Aadamiin biyyoo irraa uumne. Sana booda ilmaan isaa maniyyii namtichi gadaamessa dubartii keessa buusu irraa uumne. Sana booda maniiyyiin gara dhiiga ititaatti jijjiirama. Sana booda dhiigni ititaan gara foon cittuu halalfatametti jijjiirama. Sana booda foon cittuun yookiin gara uumama guutuu hanga dahumsaatti gadaamessa keessatti hafuutti jijjiirama. Yookiin uumama guutuu hin taane kan gadaamessi isa baaftutti jijjiirama. Sadarkaa sadarkaan isin uumuun keenya dandeettii keenya isin argisiisuufi. Ulfa gadaamessa keessa jiru keessaa kan feene hanga beellama daangeeffamaa (ji`a sagalitti) dhalatutti gadaamessa keessa tursiifna. Sana booda garaa haadha keessanii keessaa daa`ima goonee isin baafna. Sana booda gara sammuufi humna guutuutti akka qaqqabdanuu jecha. Isin keessaa nama kana dura du`utu jira. Akkasumas isin keessaa nama daa`imaa gadi ta`ee waan duraan beeku irraa womaa kan hin beekne ta`ee hanga umrii dullumaa sammuuniifi humni itti dadhabu gahutu jira. Lafa gogduu kan biqilaan tokko irra hin jirre taatee agarta. Yeroo rooba itti buufne biqiloota irraa banamti. Sababa biqilaan ishee keessa jiru guddachuutiin afuufamti. Gosa biqilaa hunda irraayyuu waan ijatti tolu biqilchiti.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Galaa sodaatiin guyyaa Qiyaamaatiif qophaa`uun dirqama akka ta`e
- Dubbiin Qiyaamaa cimuu irraa kan ka`e haatii daa`ima ishee akka dagattu, isheen ulfa taate ulfi ishee garaadhaa akka bahuu, sammuun namaa akka adeemuu
- Warra badii dalaganu suuta qabuun aadaa Rabbii akka ta`e
- Kaafamiinsi akka jiru argisiisuuf uumama jalqabaa ragaa godhachuu
- Roobbnii argamuun, lafa irraa waa biqiluuniifi wanti kana hordofu hundi, warri du`e kaafamuu isaaniitiif ragaa mul`ataa akka ta`e

ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡحَقُّ وَأَنَّهُۥ يُحۡيِ ٱلۡمَوۡتَىٰ وَأَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ
قَدِيرٞ ٦ وَأَنَّ ٱلسَّاعَةَ ءَاتِيَةٞ لَّا رَيۡبَ فِيهَا وَأَنَّ ٱللَّهَ يَبۡعَثُ مَن فِي
ٱلۡقُبُورِ ٧ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يُجَٰدِلُ فِي ٱللَّهِ بِغَيۡرِ عِلۡمٖ وَلَا هُدٗى
وَلَا كِتَٰبٖ مُّنِيرٖ ٨ ثَانِيَ عِطۡفِهِۦ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِۖ لَهُۥ فِي
ٱلدُّنۡيَا خِزۡيٞۖ وَنُذِيقُهُۥ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ عَذَابَ ٱلۡحَرِيقِ ٩ ذَٰلِكَ
بِمَا قَدَّمَتۡ يَدَاكَ وَأَنَّ ٱللَّهَ لَيۡسَ بِظَلَّٰمٖ لِّلۡعَبِيدِ ١٠ وَمِنَ ٱلنَّاسِ
مَن يَعۡبُدُ ٱللَّهَ عَلَىٰ حَرۡفٖۖ فَإِنۡ أَصَابَهُۥ خَيۡرٌ ٱطۡمَأَنَّ بِهِۦۖ وَإِنۡ
أَصَابَتۡهُ فِتۡنَةٌ ٱنقَلَبَ عَلَىٰ وَجۡهِهِۦ خَسِرَ ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةَۚ ذَٰلِكَ
هُوَ ٱلۡخُسۡرَانُ ٱلۡمُبِينُ ١١ يَدۡعُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُۥ
وَمَا لَا يَنفَعُهُۥۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلضَّلَٰلُ ٱلۡبَعِيدُ ١٢ يَدۡعُواْ لَمَن
ضَرُّهُۥٓ أَقۡرَبُ مِن نَّفۡعِهِۦۚ لَبِئۡسَ ٱلۡمَوۡلَىٰ وَلَبِئۡسَ ٱلۡعَشِيرُ ١٣
إِنَّ ٱللَّهَ يُدۡخِلُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ جَنَّٰتٖ
تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَفۡعَلُ مَا يُرِيدُ ١٤ مَن كَانَ
يَظُنُّ أَن لَّن يَنصُرَهُ ٱللَّهُ فِي ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِ فَلۡيَمۡدُدۡ بِسَبَبٍ إِلَى
ٱلسَّمَآءِ ثُمَّ لۡيَقۡطَعۡ فَلۡيَنظُرۡ هَلۡ يُذۡهِبَنَّ كَيۡدُهُۥ مَا يَغِيظُ ١٥

(6) Akkaataa uumamni keessan itti jalqabame, sadarkaa guddina isaa, haala ilmaan isin irraa dhalatanuu ilaalchisee wanti Nuti isiniif dubbanne kun akka isin Gooftaa Inni isin uume dhugaa shakkii hin qabne ta`uu akka amantanuufi. Ammas akka Inni du`aa fayyisuufi waan hunda irratti danda`aa ta`uu isaa akka amantanuufi.

(7) Ammas Qiyaamaan dhufuun isaa shakkii kan hin qabne ta`uufi Rabbiin warra du`an hojii isaanii irratti mindaa isaaniif galchuu jecha qabrii isaanii keessaa akka isaan kaasu akka amantanuufi.
Rabbiin keeyyata sadaffaa keessatti haala jallinaa Sababa hordoffiitiin argamu yeroo dubbatee ka`u, keeyyata kana keessatti immoo haala jallina durabu`oota kufrii akkana jechuun dubbate:

(8) Kaafiroota irraa nama tokkichummaa Rabbii ilaalchisee beekumsa gara haqaatti isa qajeelchuu danda`u tokko malee, nama gara haqaatti isa qajeelchu hordofuun malee akkasumas kitaaba ifaa Rabbiin biraa buufame kan gara sanatti isa qajeelchu hordofuun malee nama falmuutu jira.

(9) Of guddisuuf jecha haala morma isaa mareen namoota iimaana irraa deebisuufi akka isaan amantaa Islaamaatti hin seenne gochuuf nama falmuutu jira. Nama kun haala isaa ta`eef adabbii isa quunnamuun addunyaa irratti xinneenyatu isaaf jira. Aakhiraatti immoo adabbii ibiddaa gubduu taate isa dhamdhamsiifna.

(10) Adabbiin ati dhamdhamte kun Sababa kufriifi badii dalagdeeti isaan jedhama. Rabbiin gabroota isaa irraa namtokko badii malee hin adabu.

(11) Namootaa irraa dhama`aatu jira. shakkii irratti hundaa`ee Rabbiin gabbara. Waan gaggaarii irraa kan akka soorummaa, fayyaafi kkf yoo argate iimaaniifi ibaadaa isaatti itti fufa. Yoo mokkoroon adda addaa kan akka iyyummaa, dhukkubaafi kkf isa xuqe, Sababa amanuu kootiitiin natti argame jedhee irraa garagala. Jiruun addunyaa isaa jalaa bade. Kufriin isaa qooda isaaf hin barreeffamne argamsiisuufii hin danda`u. Aakhiraan isaas adabbii isa quunnamuun jalaa bade.

(12) Rabbii gaditti sanama yoo ajaja ishee cabse isa hin miine, yoo ittiin bules kan isa hin fayyadne gabbara. Kadhaan sanama hin miineefi hin fayyadne kadhatanu kun, jallina fagoo haqa irraa fagaateedha.

(13) Kaafirtichi sanama gabbaru kun, waan faayidaan isaa hin jirreefi kan miidhaan isaa immoo faayidaa isaa caalaa dhihoo ta`e waammata. Gabbaramaan faayidaa isaarra miidhaan isaa caalu fokkate. Nama tumsa isa godhateef tumsi isaa fokkate. Nama michuu isa godhateef michoomni isaa fokkate.

(14) Rabbiin warra isatti amananii hojii gaggaarii hojjatan, jannata jala gamoo ishee laggeen yaatu isaan seensisa. Rabbiin nama mararfachuu barbaade mararfachuudhaan, isa adabuu fedhe adabuudhaan waan fedhe hojjata. Wanti isa giddisiisu hin jiru.

(15) Rabbiin Nabiyyii isaa Muhammadiin (saw) addunyaattis ta`ee aakhiraatti isaaf hin tumsu jedhee namni yaade, funyoo ijoo mana isaatti haa hidhatu. Sana booda of rarraasee lafatti gadi of haa lakkisu. Sana booda gochi isaa kun gaabbii lubbuu isaa keessa jiru isarraa deemsisuu ni dandaa`a? haa ilaalu. Kaafirri jaallatus jibbus Rabbiin Nabiyyii isaatiif tumsaadha.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Sababni qajeelumaa: yookiin beekumsa ittiin gara haqaatti qaqqabamuudha. Yookiin qajeelchaa gara sanatti nama qajeelchuudha. Yookiin kitaaba gara sanatti nama qajeelchuudha.
- Of guddisuun amala qajeeluma nama dhabsiisu akka ta`e
- Rabbiin badii malee nama adabuu dhiisuun isaa haqqummaa isaa irraa kan ka`e akka ta`e
- Utuma kaafiroonni jibbaniillee Rabbiin Nabiyyii isaatiifi diinii isaa kan tumsu ta`uu isaa

وَكَذَٰلِكَ أَنزَلۡنَٰهُ ءَايَٰتِۭ بَيِّنَٰتٖ وَأَنَّ ٱللَّهَ يَهۡدِي مَن يُرِيدُ ١٦
إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَٱلَّذِينَ هَادُواْ وَٱلصَّٰبِـِٔينَ وَٱلنَّصَٰرَىٰ
وَٱلۡمَجُوسَ وَٱلَّذِينَ أَشۡرَكُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ يَفۡصِلُ بَيۡنَهُمۡ يَوۡمَ
ٱلۡقِيَٰمَةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ شَهِيدٌ ١٧ أَلَمۡ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ
يَسۡجُدُۤ لَهُۥ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَن فِي ٱلۡأَرۡضِ وَٱلشَّمۡسُ
وَٱلۡقَمَرُ وَٱلنُّجُومُ وَٱلۡجِبَالُ وَٱلشَّجَرُ وَٱلدَّوَآبُّ وَكَثِيرٞ مِّنَ
ٱلنَّاسِۖ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيۡهِ ٱلۡعَذَابُۗ وَمَن يُهِنِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِن
مُّكۡرِمٍۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَفۡعَلُ مَا يَشَآءُ ۩ ١٨ ۞ هَٰذَانِ خَصۡمَانِ
ٱخۡتَصَمُواْ فِي رَبِّهِمۡۖ فَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ قُطِّعَتۡ لَهُمۡ ثِيَابٞ
مِّن نَّارٖ يُصَبُّ مِن فَوۡقِ رُءُوسِهِمُ ٱلۡحَمِيمُ ١٩ يُصۡهَرُ بِهِۦ
مَا فِي بُطُونِهِمۡ وَٱلۡجُلُودُ ٢٠ وَلَهُم مَّقَٰمِعُ مِنۡ حَدِيدٖ ٢١ كُلَّمَآ
أَرَادُوٓاْ أَن يَخۡرُجُواْ مِنۡهَا مِنۡ غَمٍّ أُعِيدُواْ فِيهَا وَذُوقُواْ عَذَابَ
ٱلۡحَرِيقِ ٢٢ إِنَّ ٱللَّهَ يُدۡخِلُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ
جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ يُحَلَّوۡنَ فِيهَا مِنۡ
أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٖ وَلُؤۡلُؤٗاۖ وَلِبَاسُهُمۡ فِيهَا حَرِيرٞ ٢٣

سجدة

(16) Akkuma kaafamiinsa irratti ragaalee ifa galtuu taate isiniif ibsine Muhammad (saw) irratti Qur`aana ragaalee iftuu goonee buufne. Rabbiin tola isaa irraa abbaa fedhe karaa qajeelumaa isa qaba.

(17) Ummata kana irraa warri Rabbitti amane Yahuudoonni, Saa`iboonni (ummattoota nabiyyoota kaan hordofan), Nasaaraan, warri ibidda gabbaranuufi warri dhakaafi muka gabbaranu, Rabbiin guyyaa Qiyaamaa gidduu isaaniitti ni murteessa. Warra amane jannata seensisa. Warra kaan immoo ibidda seensisa. Rabbiin hojiifi jecha gabroota isaa hunda ni arga. Ishee irraa womaa isa hin dhokatu. Mindaas irratti isaaniif galcha.

(18) Yaa Ergamichaa! Maleykota irraa wanti Samiifi keessa jiranu, mu`uminoota namaafi jinni irraayis kan lafa irra jiranu sujuuda ibaadaa isaaf sujuudu. Aduuniifi jiinis, urjiiwwan samii keessaas, tulluuwwaniifi mukkeen, wanti lafa irra deemus sujuuda ajajamuu isaaf sujuudu. Namoota irraa baayyeen sujuuda ibaadaa isaaf sujuudu; akkasumas baayyeen isaanii sujuuda ibaadaa isaaf gochuu didan. Achiin Sababa kufrii isaanii adabbiin Rabbii haqa isaan irratti ta`e. Nama Rabbiin Sababa kufrii isaatiin xinneenya isa irratti murteesse wanti isa kabachiisu tokkollee hin jiraatu. Rabbiin waan fedhe hojjaata. Wanti isa dirqamsiisu hin jiru.
Rabbiin nama isaaf sujuuduufi nama dide yeroo adda baasee ka`u, tokko tokkoon isaanii itti galli isaanii maal akka ta`e ibsuutti seenee akkana jedhe:

(19) Isaan kun garee iimaanaafi garee kufrii lachan yemmuu ta`anu waa`ee Gooftaa isaanii ilaalchisee isaan keessaa eenyu haqarra akka jiru warra walfalmaniidha. Gareen kufrii akkuma uffannii namicha uffatutti maxxantu ibiddi isaanitti maxxanti. Gubbaa isaanii irraa bishaan wacaa danfa fixate isaanitti naqama.

(20) Gubaan isaa cimuu irraa kan ka`e wanti garaa isaanii keessa jiru ittiin baqfama. (Gubaan kun) gara gogaa (kalloo) isaaniittis qaqqabee isa baqsa.

(21) Isaaniif ibidda keessatti burruusa sibiila irraa ta`e kan Maleykonni ittiin mataa isaanii rukutantu jira.

(22) Lakkoofsuma cinqiin isaan muudate isaanitti cimnaan ibidda keessaa bahuu fe`anu isheetti deebifamu. Adabbii ibiddaa gubduu taate dhamdhamaa isaaniin jedhama.

(23) Gareen iimaanaa: isaan warra Rabbitti amanee hojii gaggaarii hojjatan yemmuu ta`anu, Rabbiin jannata jala gamoofi mukkeen ishee laggeen yaatu isaan seensisa. Rabbiin faaya gumee warqeefi lu`ulu`a irraa ta`een isaan babbareecha. Uffanni isaaniis achi keessatti Hariira.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Qajeelumni harka Rabbii jira; gabroota isaa irraayis abbaa fe`eef kenna.
- Rabbiin hojiifi haala gabroota isaa dabalatee waan hunda akka too`atu
- Uumamni hundumtuu uumama isaaniitiin Rabbiif kan of gadi qabanu akka ta`aniifi mu`umintoonni garuu isa gabbaruuf jecha akka sujuuda godhanu
- Adabbiin warra kafareefi warra badii dalaganu irratti akka bu`uufi rahmanni Rabbii warra iimaanaafi ibaadaa qabanuuf kan mirkanaa`e ta`uu

وَهُدُوٓاْ إِلَى ٱلطَّيِّبِ مِنَ ٱلۡقَوۡلِ وَهُدُوٓاْ إِلَىٰ صِرَٰطِ ٱلۡحَمِيدِ
٢٤ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلۡمَسۡجِدِ
ٱلۡحَرَامِ ٱلَّذِي جَعَلۡنَٰهُ لِلنَّاسِ سَوَآءً ٱلۡعَٰكِفُ فِيهِ وَٱلۡبَادِۚ
وَمَن يُرِدۡ فِيهِ بِإِلۡحَادِۭ بِظُلۡمٖ نُّذِقۡهُ مِنۡ عَذَابٍ أَلِيمٖ
٢٥ وَإِذۡ بَوَّأۡنَا لِإِبۡرَٰهِيمَ مَكَانَ ٱلۡبَيۡتِ أَن لَّا تُشۡرِكۡ
بِي شَيۡـٔٗا وَطَهِّرۡ بَيۡتِيَ لِلطَّآئِفِينَ وَٱلۡقَآئِمِينَ وَٱلرُّكَّعِ
ٱلسُّجُودِ ٢٦ وَأَذِّن فِي ٱلنَّاسِ بِٱلۡحَجِّ يَأۡتُوكَ رِجَالٗا وَعَلَىٰ
كُلِّ ضَامِرٖ يَأۡتِينَ مِن كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٖ ٢٧ لِّيَشۡهَدُواْ
مَنَٰفِعَ لَهُمۡ وَيَذۡكُرُواْ ٱسۡمَ ٱللَّهِ فِيٓ أَيَّامٖ مَّعۡلُومَٰتٍ
عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم مِّنۢ بَهِيمَةِ ٱلۡأَنۡعَٰمِۖ فَكُلُواْ مِنۡهَا
وَأَطۡعِمُواْ ٱلۡبَآئِسَ ٱلۡفَقِيرَ ٢٨ ثُمَّ لۡيَقۡضُواْ تَفَثَهُمۡ
وَلۡيُوفُواْ نُذُورَهُمۡ وَلۡيَطَّوَّفُواْ بِٱلۡبَيۡتِ ٱلۡعَتِيقِ ٢٩
ذَٰلِكَۖ وَمَن يُعَظِّمۡ حُرُمَٰتِ ٱللَّهِ فَهُوَ خَيۡرٞ لَّهُۥ عِندَ
رَبِّهِۦۗ وَأُحِلَّتۡ لَكُمُ ٱلۡأَنۡعَٰمُ إِلَّا مَا يُتۡلَىٰ عَلَيۡكُمۡۖ
فَٱجۡتَنِبُواْ ٱلرِّجۡسَ مِنَ ٱلۡأَوۡثَٰنِ وَٱجۡتَنِبُواْ قَوۡلَ ٱلزُّورِ ٣٠

(24) Rabbiin jireenya addunyaa irratti gara jechoota gaggaarii: akka Laa ilaaha illallaah jedhanii ragaa bahuu, Allaahu akbar jechuufi Al hamdu lillaah jechuutti isaan qajeelche. Gara karaa Islaamaa isa jaallatamaa ta`etti isaan qajeelche.

(25) Isaan Rabbitti kafaranii namoota kaanis akka Isalaamatti hin seenne irraa deebisanu, akka mushrikoonni bara Hudaybiyyaa godhan sana kan masjidal Haraam irraa namoota deebisanu, siichi adabbii laaleessaa ta`e isaan dhamdhamsiifna. Masjidichi kun isa Nuti namootaaf yeroo salaata isaanii qiblaa taasifnee dha; akkasumas hojii hajjiifi umuraa keessaa isa tokko taasifne. Isa keessatti warreen jiraattota Makkaa ta`aniifi namoonni bakka biraatii dhufan wal qixa. Namni isa keessatti odoo beekuu badii adda addaa hojjachuudhaan haqa irraa dabuu fedhe, adabbii laaleessaa ta`e isa dhamdhamsiifna.

(26) Yaa Ergamichaa! Iddoo manaatiifi daangaa isaa erga wallaalameen booda Ibraahiimiif yeroo ifa galchinu sana yaadadhu. Ana qofa gabbari malee akka Ana bira waa tokko hin qabne. Mana kiyya najasaa mullatuufi hin mullanne irraa warra xawaafa godhanuufi warra itti salaatanuuf qulqulleessi jechuun beeksisa itti goone.

(27) Mana isa ijaarsa isaatti si ajajne sana akka hajjiif dhufanuu jecha haala isaan waamtuun namoota keessatti waamicha godhi. Achiin haala deemanuun yookiin haala yaabbataniin gaala huqqataa ta`e hundarra taa`anii sitti dhufu. Karaa fagoo ta`e hunda irraa gaalli isaan baattee dhufti.

(28) Akka badiin isaanii isaaniif dhiifamuu, mindaa argachuufi yaadni isaanii tokko ta`uufi wantoota kana malee jiraanus waan faayidaan isaa isaaniif deebi`utti akka argamanuuf jecha; akkasumas guyyoota beekamaa ta`an keessa isaanis: zulhijjaa irraa bultii kudhanaffaafi sana booda guyyoota sadii keessa gaalaafi horii akkasumas busaahee irraa waan Rabbiin isaaniif kenne irratti akka isa galateeffatanuufi hadiyyaa (fuudhanii dhufanis) yemmuu gorra`anu isa irratti Maqaa Rabbii akka dubbatanuufi. Kanaafuu hadiyya kana irraa nyadhaa. Nama guddisee rakkates nyaachisa.

Sana booda hojiiwwan hajji irraa waan isaan irratti hafe akka raawwatnuufi mataa isaanii aaddachuufi qeensa isaanii qorachuun, xurii Sababa ihraamaatiin isaan irratti walitti qabame akka of irraa deemsisanuu, wantoota of irratti dirqama taasisan kan akka hojii hajjifi umuraa akkasumas hadiyyaa akka guutanuufi mana Rabbiin jallattoota irraa eege sana naanna`uun xawaafal ifaadaa akka godhanuuf jecha.

(29)

(30) Mataa haaddachuu, qeensa qorachuu, xurii of irraa deemsisuu, nazrii guuttachuufi xawaafa goochuu ilaalchisee wantoonni isin ajajamtan kun hundi wantoota Rabbiin isin irratti dirqama godheedha. kanaafuu waan Rabbiin isin irratti dirqama godhe kabajaa. Namni waan Rabbiin yeroo hajjii isarratti haraama godhe kabajuu jecha irraa fagaate, akkasumasa wantoota Inni haraama godhes hojjachuu irraa fagaate kun Gooftaa isaa biratti addunyaafi aakhiraatti isaaf caalaadha. Yaa namootaa bayladoonni kan akka gaalaa, horiifi busaahee isiniif eeyyamateetti. Ishee keessaa kan akka: haamii, bahiiraa, wasiilaa isin irratti haraama hin goone. Ishee irraa waan isin Qur`aana keessatti haraama ta`uu isaa beektanu kan akka: du`aa, dhiiga, kkf malee haraama isin irratti hin goone. Kanaafuu waan fokkataa ta`e irraa fagaadhaa. Innis dhakaafi muka Rabbiin gaditti gabbaramanuudha. Akkasumas jecha soba ta`e hunda irraa kan akka Rabbirratti yookiin gabroota isaa irratti sobuu irraa fagaadhaa.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Kabajaan Haram qabu bakka biraa caalaa akka badii isa keessatti hin hojjanne nama taasisa.
- Manni Rabbii bara hundaafi bakka hundatti kan qalbiin mu`uminootaa itti aara galfatu akka ta`e
- Faayidaan hajji addunyaattis ta`ee aakhiraatti namootumaaf deebi`a.
- Namoota dadhaboo ta`an gargaaruun galata Rabbii galchuu irraa lakkaa`ama.

حُنَفَآءَ لِلَّهِ غَيۡرَ مُشۡرِكِينَ بِهِۦۚ وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ
ٱلسَّمَآءِ فَتَخۡطَفُهُ ٱلطَّيۡرُ أَوۡ تَهۡوِي بِهِ ٱلرِّيحُ فِي مَكَانٖ سَحِيقٖ
٣١ ذَٰلِكَۖ وَمَن يُعَظِّمۡ شَعَٰٓئِرَ ٱللَّهِ فَإِنَّهَا مِن تَقۡوَى ٱلۡقُلُوبِ ٣٢
لَكُمۡ فِيهَا مَنَٰفِعُ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمّٗى ثُمَّ مَحِلُّهَآ إِلَى ٱلۡبَيۡتِ ٱلۡعَتِيقِ
٣٣ وَلِكُلِّ أُمَّةٖ جَعَلۡنَا مَنسَكٗا لِّيَذۡكُرُواْ ٱسۡمَ ٱللَّهِ عَلَىٰ
مَا رَزَقَهُم مِّنۢ بَهِيمَةِ ٱلۡأَنۡعَٰمِۗ فَإِلَٰهُكُمۡ إِلَٰهٞ وَٰحِدٞ فَلَهُۥٓ
أَسۡلِمُواْۗ وَبَشِّرِ ٱلۡمُخۡبِتِينَ ٣٤ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتۡ
قُلُوبُهُمۡ وَٱلصَّٰبِرِينَ عَلَىٰ مَآ أَصَابَهُمۡ وَٱلۡمُقِيمِي ٱلصَّلَوٰةِ
وَمِمَّا رَزَقۡنَٰهُمۡ يُنفِقُونَ ٣٥ وَٱلۡبُدۡنَ جَعَلۡنَٰهَا لَكُم مِّن شَعَٰٓئِرِ
ٱللَّهِ لَكُمۡ فِيهَا خَيۡرٞۖ فَٱذۡكُرُواْ ٱسۡمَ ٱللَّهِ عَلَيۡهَا صَوَآفَّۖ فَإِذَا وَجَبَتۡ
جُنُوبُهَا فَكُلُواْ مِنۡهَا وَأَطۡعِمُواْ ٱلۡقَانِعَ وَٱلۡمُعۡتَرَّۚ كَذَٰلِكَ سَخَّرۡنَٰهَا
لَكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ ٣٦ لَن يَنَالَ ٱللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَآؤُهَا
وَلَٰكِن يَنَالُهُ ٱلتَّقۡوَىٰ مِنكُمۡۚ كَذَٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمۡ لِتُكَبِّرُواْ
نصف الحزب ٣٤ ٱللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَىٰكُمۡۗ وَبَشِّرِ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ٣٧ ۞ إِنَّ ٱللَّهَ يُدَٰفِعُ
عَنِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٖ كَفُورٍ ٣٨

(31) Ibaadaa keessatti waa tokko isa bira odoo hin qabin amantaa Rabbiin biratti jaallatamaa ta`e malee amantaa biraa irraa haala dabdaniin kana irraa fagaadhaa. Namni Rabbiin bira waa qabe akka namicha samii irraa kufeeti. Yookiin akka namticha allaattiin fooniifi lafee isaa kukkutattuuti. Yookiin qilleensi bakka fagootti isa gatteeti.

(32) Kun waan Rabbiin tokkichummaa isaatiifi ibaadaa isaaf qofa taasisuu ilaalchisee akkasumas wantoota Rabbiin gaditti gabbaramanuufi jecha soba ta`an irraa fagaachuutti ajajeedha. Namni mallattoolee diinii Rabbii kan akka hadiyyaafi hojii hajjii kabaje, ishee kabajuun qalbii Gooftaa ishee sodaattu irraa madda.

(33) Wareegama isin kaabaa biratti gorraatan keessa faayidaa kan akka irra taa'uu, rifeensa isheefi aannantu isiniif jira. Innis hanga baallama murtaa'aa kan isheen gara mana Rabbiin boontota irratti moo'ee irraa tikseetti dhuftee gorra'amtuudha.

(34) Ummata tarte hundaafuu bakka ibaadaa kan isaan dhiiga wareegamaa dhangalaasanii gara Rabbii dhihaatan gooneerra. Innis sababa Rabbiin beelladoota gaalaa, horiifi busaa'ee isaan soore galataaf akka isaan yeroo ishee gorra'an Maqaa Rabbii irratti dubbataniifi. Yaa namootaa! kan isin dhugaadhaan gabbartan gabbaramaa tokkicha shariika hin qabneedha. Ajajamuufi jala butamuudhaan Isa qofaaf ajajamaa. Yaa ergamichaa! Warra Rabbiif of gadi qabanii ibaadaa isaaf qulqulleessan waan isaan gammachiisu isaanitti himi.

(35) Isaan yeroo waa'een Rabbii dubbatame adabbii Isaa irraa sodaatanii ajaja Isaa faallessuu irraa fagaatanii salaata seera guutanii salaatan yoo rakkoon isaan tuqe obsaniifi waan Rabbiin isaaniif kenne irraa karaa toltuu keessatti kennatan.

(36) Gaalaafi horii gara Ka'abaa wareegaaf geeffamtu mallattoolee amantii irraa isiniif taasifne. Ishee keessa bu'aa amantiifi addunyaatu isiniif jira. Yeroo ishee gorraatan erga miilli ishee takaalamee 'bismillaah' jedhaa. Yeroo isheen erga gorra'amtee cinaacha ishee irratti kufte warri wareegaartan irraa nyaadhaa. Hiyyeessa warra kadhachuu irraa of tiksaniifi warra kadhataniifis kennaa. Akkuma ishee isiniif laaffifnaan irra teessan bakka isin itti qaltan geessuufis akka isin Rabbiin galateeffattaniif isiniif laaffifne.

(37) Wareegamni isin dhiheessitan kun dhiigniifi foon ishee gara Rabbii hin dhaqu. Gara isaattis ol hin kortu. Garuu waan isin ishee keessatti Rabbiin sodaattanii isaaf jecha qulqulleessitantu gara Isaa ol kora. Akka kanatti Rabbiin akka isin haqa inni isin waffaqe irratti Isa galateeffataa guddiftaniif isiniif laaffise. Yaa ergamichaa! Warra ibaadaa isaanii gaaromsu waan isaan gammachiisu itti himi.

(38) Rabbiin warra isatti amanan irraa hamtuu diina isaanii ni deebisa. Rabbiin warra amaanaa isaa ganuufi qananii isaatti kafaree isa hin galateeffanne hin jaalatu. Inumaa isa jibba.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Waan nama irraa fagoo ta'e fakkeenya namaa galuun dubbatanii ibsuun adeemsa leenjii barbaachisaa ta`eedha.
- Of gadi qabuun bu'aa guddaa qaba.
- Tola ooluun milkuudhaaf sababa ta'a.
- Iimaanni Rabbiin gabricha irraa rakkoo deebisuufi isa tiksuudhaaf sababa.

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَٰتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُواْۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ
٣٩ ٱلَّذِينَ أُخْرِجُواْ مِن دِيَٰرِهِم بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّآ أَن يَقُولُواْ
رَبُّنَا ٱللَّهُۗ وَلَوْلَا دَفْعُ ٱللَّهِ ٱلنَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّهُدِّمَتْ
صَوَٰمِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَٰتٌ وَمَسَٰجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا ٱسْمُ ٱللَّهِ
كَثِيرًاۗ وَلَيَنصُرَنَّ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥٓۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَقَوِيٌّ
عَزِيزٌ ٤٠ ٱلَّذِينَ إِن مَّكَّنَّٰهُمْ فِي ٱلْأَرْضِ أَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ
وَءَاتَوُاْ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَمَرُواْ بِٱلْمَعْرُوفِ وَنَهَوْاْ عَنِ ٱلْمُنكَرِۗ
وَلِلَّهِ عَٰقِبَةُ ٱلْأُمُورِ ٤١ وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ
قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ ٤٢ وَقَوْمُ إِبْرَٰهِيمَ وَقَوْمُ
لُوطٍ ٤٣ وَأَصْحَٰبُ مَدْيَنَۖ وَكُذِّبَ مُوسَىٰ فَأَمْلَيْتُ لِلْكَٰفِرِينَ
ثُمَّ أَخَذْتُهُمْۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ٤٤ فَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ
أَهْلَكْنَٰهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ
مُّعَطَّلَةٍ وَقَصْرٍ مَّشِيدٍ ٤٥ أَفَلَمْ يَسِيرُواْ فِي ٱلْأَرْضِ فَتَكُونَ
لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَآ أَوْ ءَاذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَاۖ فَإِنَّهَا
لَا تَعْمَى ٱلْأَبْصَٰرُ وَلَٰكِن تَعْمَى ٱلْقُلُوبُ ٱلَّتِي فِي ٱلصُّدُورِ ٤٦

Hogga Rabbiin mu'uminoota irraa deebisuu ibsu achumaan lubbuun isaanii tasgabbofnaan kaafirootaan loluu keessatti isaaniif eeyyama godhuuf jecha:

(39) Rabbiin mu'uminoota warra mushrikoonni isaan lolanuuf loluu eeyyameera. Sababni isas miidhaan diina isaanii waan isaanitti argameefi. Rabbiin Mu'uminoota diina isaanii irrtti odoo hin lolle injifachiisuu irratti dandayaadha. Garuu Inni ogessa waan ta`eef lola kaafirootaatiin mu`uminoota mokkoree ilaaluu murteesse.

(40) Isaan kaafiroonni daangaa itti darbanii mana isaanii irraa yakka raawwatuun maleetti sababa isaan Rabbiin keenya Allaah dha; Rabbiin biroo nuuf hin jiru jechumaaf qofa baasan sana. Odoo Rabbiin nabiyyootaafi Mu'uminootaf diina isaaniitiin loluu karaa godhuu baatee bakka ibaadaa irratti daangaa darbu; gamoo moloksootaa, bataskaana Nasaaraafi bakka sagada Yahuudaa ni jiksu. Masjida muslimootaa kan salaataaf qopheeffame kan yeroo baay'ee muslimoonni isa keessatti Rabbii isaanii zakkaranus ni jiksu. Dhugumatti Rabbiin nama amantaa isaatiifi Nabiyyii Isaatiif tumsu ni tumsaaf. Dhugumatti Rabbiin nama amantaa Isaatiif tumsu deeggaruu irratti jabaa, injijifataa wanti tokko Isa hin injifanneedha.

(41) Isaan tumsi isaaniif waadaa seename kun warra yoo diina isaanii irratti injifannoo isaaniif kennuun isaaniif mijjessine salaata bifa guutuu ta`een raawwatanii zakaa horii isaaniitis warra kennatanuudha. Akkasumas waan Sharii'aan ajajjetti ajajanii waan inni dhorge irraa warra dhorganuudha. Mindaafis ta`ee adabbiif itti deebiin wanta hundaa garuma Rabbii qofa.

(42) Yaa Ergamichaa! ummanni kee yoo si kijibsiisanis ati jalqaba nama ummanni isaa isa kijibsiisaniitii miti waan ta`eef obsi. Ummata kee dura ummanni Nuuh dhugumaan Nuuhiin sobsiisaniiru. Aadis Huudin sobsiisaniiru. Samuudis Saalihiin sobsiisaniiru.

(43) Ummanni Ibraahiimis Ibraahiimiin, ummanni Luuxis Luuxiin kijibsiisaniiru.

(44) Ummanni Madyan Shu'aybiin ni kijibsiisan, Fir'awniifi ummanni isaas Muusaa sobsiisaniiru. Ummattoota isaanii suutaan qabuuf adabbii isaan irraa boodaan aanse. Sana booda adabbiin isaan niin qabe. Adabbiin kiyya isaan irratti akkam akka ta`e ilaali; sababa kafaruu isaaniitiin dhugumaan isaan balleesseera.

(45) Gandoota Nuti kufriidhaan miidhaa raawwannaan kan Nuti hundeedhaan isaan balleessine, kan manneen isaanii jijjigdee jiraattota malee hafte, namoonni ishee waraabbatanu dhumanaan biiriin nama ishee waraabbatu dhabde maaltu akkana hedduummeesse? gamoo babbareedaa meeqaaf meeqatu nama ishee keessa ture balaa irraa odoo hin tiksin hafte?

(46) Warri waan Ergamaan (saw) ittiin dhufe kijbsiisan kun akka hanbaa biyyoota badanii arganuu jecha maliif dachii keessa deemuu dhiisan? Akka sammuu isaaniitiin xiinxalanii gorfamanuu jecha, seenaa isaanii dhagahanii akka ittiin gorfamanuu dhageettii fudhachuu maaliif hin dhagayeenye? Jaaminni jaamina ijaa odoo hin tahin jaaminni nama balleessu jaamina qalbiiti. Namni qalbiin isaa jaame gorfamuufi xiinxaluun isaaf hin danda`amu.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Sifata jabinaafi injifannoo Rabbiif mirkaneessuu.
- Bakka ibaadaa tikfachuuf qabsoon (jihaada gochuun) kan eeyyamame ta`uu
- Amantaa gadi dhaabuun tumsa Rabbii argachuuf sababa ta`a.
- Qalbiin yoo nama jaame keeyyattoota Rabbii xiinxaluu irraa nama dhorga.

وَيَسۡتَعۡجِلُونَكَ بِٱلۡعَذَابِ وَلَن يُخۡلِفَ ٱللَّهُ وَعۡدَهُۥۚ وَإِنَّ يَوۡمًا
عِندَ رَبِّكَ كَأَلۡفِ سَنَةٖ مِّمَّا تَعُدُّونَ ٤٧ وَكَأَيِّن مِّن
قَرۡيَةٍ أَمۡلَيۡتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٞ ثُمَّ أَخَذۡتُهَا وَإِلَيَّ ٱلۡمَصِيرُ
٤٨ قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّمَآ أَنَا۠ لَكُمۡ نَذِيرٞ مُّبِينٞ ٤٩ فَٱلَّذِينَ
ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُم مَّغۡفِرَةٞ وَرِزۡقٞ كَرِيمٞ ٥٠
وَٱلَّذِينَ سَعَوۡاْ فِيٓ ءَايَٰتِنَا مُعَٰجِزِينَ أُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ
ٱلۡجَحِيمِ ٥١ وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٖ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّآ
إِذَا تَمَنَّىٰٓ أَلۡقَى ٱلشَّيۡطَٰنُ فِيٓ أُمۡنِيَّتِهِۦ فَيَنسَخُ ٱللَّهُ مَا يُلۡقِي
ٱلشَّيۡطَٰنُ ثُمَّ يُحۡكِمُ ٱللَّهُ ءَايَٰتِهِۦۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ٥٢ لِّيَجۡعَلَ
مَا يُلۡقِي ٱلشَّيۡطَٰنُ فِتۡنَةٗ لِّلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٞ وَٱلۡقَاسِيَةِ
قُلُوبُهُمۡۗ وَإِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ لَفِي شِقَاقِۭ بَعِيدٖ ٥٣ وَلِيَعۡلَمَ
ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡعِلۡمَ أَنَّهُ ٱلۡحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَيُؤۡمِنُواْ بِهِۦ
فَتُخۡبِتَ لَهُۥ قُلُوبُهُمۡۗ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَهَادِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِلَىٰ صِرَٰطٖ
مُّسۡتَقِيمٖ ٥٤ وَلَا يَزَالُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ فِي مِرۡيَةٖ مِّنۡهُ حَتَّىٰ
تَأۡتِيَهُمُ ٱلسَّاعَةُ بَغۡتَةً أَوۡ يَأۡتِيَهُمۡ عَذَابُ يَوۡمٍ عَقِيمٍ ٥٥

(47) Yaa Ergamichaa! ummata kee irraa warri kafaran adabbii Addunyaafi aakhiras hogga ittiin dinniinaman (akka dafee isaaniitti bu`uu jecha) si jarjarfatu. Rabbiin waan isaaniif baallame hin hanbisu. Adaba isaaniif jarjarfame irraa tokko isa guyyaa Badrii isaanitti bu'eedha. Aakhiraatti adabbiin guyyaa tokkoo, adabbiin isaa cimaa ta`uu irraa kan ka`e lakkoofsa addunyaa isin lakkooftanuun yemmuu walbira qabamu waggoota kuma shantamaan wal qixxaata.

(48) Biyya odoo isheen kafaruudhaan yakka raawwattee jirtuu kanan balaa isaan irraa booda qabe meeqaaf meeqa? (hedduu dha). Suutaan ishee qabuuf jecha balaa arifadhee isheetti hin buufne. Sana booda balaa hunda isaanii fixuun isaan qabe. Guyyaa Qiyaamaas garuma kiyya qofa deebi`u waan ta`eef Sababa kufrii isaanii adabbii cita hin qabneen mindaa isaaniif galcha.

(49) Yaa namootaa! An isiniif dinniinaadha. Waanin ittiin ergameen isiniin gaha. akeekkachiisuu kiyya keessatti ifaadha.

(50) Warri Rabbitti amananii dalagaa gaarii hojjatan Gooftaa isaanii biraa badii isaaniitiif araaramatu isaaniif jira. Jannata keessattis nyaata kabajamaa ta`eefi kan gonkuma cita hin qabneetu isaaniif jira.

(51) Warri Rabbiin dadhabsiifnee adabbii Isaa jalaa baanaa yaadanii keeyyattoota keenya kijibsiisuuf carraaqan isaan warra ibiddaati. Akka hiriyyaan hiriyyaa waliin jiraatutti waliin jiraatu.

(52) Yaa Ergamichaa! sidura Ergamaafi nabiyyiin irraa erginee hin hafne hogga inni kitaaba Rabbii qara'u, shayxaanni ergaa Rabbiin biraa dhufe fakkeessuu jecha waan ittiin ummata irratti walfakkeessu qiraatii isaa keessa buusu malee hin hafu. Achumaan Rabbiin wanta Shyxaanni buusu sana balleessee keeyyattoota Isaa gadi dhaaba. Rabbiin waan hunda beekaadha. Womaa Isa hin dhokatu. Uumuufi murteessuu akkasumas waan hojjatu keessattis ogeessa.

(53) Rabbiin waan Shexaanni qiraatii Nabiyyichaa keessa buusu sana munaafiqootaafi mushrikoota qalbiin isaanii gogde ittiin mokkoruufi. Mushrikootaafi munaafiqoota irraa warrii badii raawwattoota ta`an Rabbiifi Ergamaa isaa diina godhatanii jiru. karaa qajeelumaa irraayis fagaatanii jiru.

(54) Yaa Ergamichaa! Ammas warri Rabbiin beekumsa isaaniif kenne Qur'aanni sirratti buufame kun dhugaa Rabbiin gara keetti wahyii godhe tahuu beekanii isatti amanuu akka dabalatanuufi qalbiin isaanis Isa sodaattee akka gadi godhattuufi. Rabbiin warra isatti amane Sababa isaan Isa sodaataniif mindaa isaaniif galchuu jecha karaa qajeelaa daba hin qabnetti isaan qajeelchaadha.

(55) Warri Rabbitti kafaranii Ergamaa Isaa sobsiisan, Qur'aana Rabbiin sitti buuse ilaalchisee hanga Qiyaamaan yookiin adabbiin mararteefi khayriin tokko isa keessa hin jirre odoo isaan haala kanaan jiranuu akka tasaa isaanitti dhuftutti shakkii irraa hin dabanu.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Warra miidhaa raawwatanuuf akka badii isaanii itti fufanu jecha yeroo isaaniif kennuun aadaa Rabbiiti.
- Rabbiin kitaaba Isaa jijjiiramuu irraa tikseera, toftaa shayxaanaafi hordoftoota isas irra deebiseera.
- Munaafiqummaaniifi gogiinsi qalbii dhukkuba lama kan nama ajjeesanuudha.
- Iimaanni firii beekumsaati, ajaja Rabbii sodaatuufi gad of qabuun firii iimaanaati.

ٱلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ ۚ فَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟
وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فِى جَنَّٰتِ ٱلنَّعِيمِ ٥٦ وَٱلَّذِينَ
كَفَرُوا۟ وَكَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا فَأُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
مُّهِينٌ ٥٧ وَٱلَّذِينَ هَاجَرُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوٓا۟
أَوْ مَاتُوا۟ لَيَرْزُقَنَّهُمُ ٱللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا ۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَهُوَ
خَيْرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٥٨ لَيُدْخِلَنَّهُم مُّدْخَلًا يَرْضَوْنَهُۥ ۗ
علامة ربع الحزب ٣٤ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ٥٩ ۞ ذَٰلِكَ ۖ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ
مَا عُوقِبَ بِهِۦ ثُمَّ بُغِىَ عَلَيْهِ لَيَنصُرَنَّهُ ٱللَّهُ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ
لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ٦٠ ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ يُولِجُ ٱلَّيْلَ فِى
ٱلنَّهَارِ وَيُولِجُ ٱلنَّهَارَ فِى ٱلَّيْلِ وَأَنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌۢ
بَصِيرٌ ٦١ ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ
مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلْبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْكَبِيرُ ٦٢
أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَتُصْبِحُ ٱلْأَرْضُ
مُخْضَرَّةً ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ٦٣ لَّهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَهُوَ ٱلْغَنِىُّ ٱلْحَمِيدُ ٦٤

(56) Guyyaa Qiyaamaa guyyaa wanti isaa waadaa godhaman itti dhuftu mootummaan Rabbuma qofaafi, kan isa keessatti Isatti falamu hin jiru. Mu'uminootaafi kafiroota jidduu ni murteessa; isaan hundaaf waan haqa godhatan ni murteessaaf. Warra amananii dalagaa gaarii hojjatan mindaan guddaan jannanni isaaniif tahaadha.

(57) Warri Rabbitti kafaranii keeyyattoota Ergamaa keenya iratti buufamte kijibsiisan adabbiin jahannam keessatti Rabbiin isaaniin salphisu tahaafi.

(58) Warri manneeniifi biyyoota isaanii jalala Rabbiifi Diin Isaa jabeessuu barbaaduuf gad dhiisan ergasii karaa Rabbiif qabsaawuuf ajjeefaman yookiin du'an jannata keessatti Rabbiin kenna bareedduu itti fufa qabu kennaf. Dhugumatti Rabbiin irra caalaa warra rizqii hiruuti.

(59) Rabbiin iddoo isaan jaallatanu jannata isaan galcha. Rabbiin hojii isaaniifi niyyaa isaanii ni beekaa. Badii isaan raawwataniin isaan adabuuf sardamuu dhiisuu isaatiin obsaadha.

(60) Warra karaa Rabbiif godaane jannata galchuuniifi nama daangaa namatti darbe irraa kafalatuun yakka tahuu dhabuun dubbatame sun akkasuma. Yoo namichi daangaa darbe ammas diinummaa isaa itti deebi'e Rabbiin nama itti roorrifameef ni tumsa. Rabbiin dilii mu'uminootaa dhiifama godhaa, isaaniif araaramaadha.

(61) Nama itti rorrifameef tumsuun sun Rabbiin waan fedhe irratti dandayaa waan taheefiidha. Halkan guyyaa keessa naquun, guyyaa halkan keessa galchuun; tokko dabalee kaan hir'isuun walkeessa naquun dandeettii Rabbii irraayi. Rabbiin jechoota gabrootaa dhagayaa, hojii isaanis beekaa waan taheefiidha. Ishee irraa homa Isa hin dhokatan, ishee irratti isaan mindeessuuf jira.

(62) Halkan guyyaa keesa naqee guyyaa halkan keessa naquun dubbatame sun Rabbiin dhugaa, Diin Isas dhugaa, baallamni Isas dhugaa, tumsi Isas dhugaa waan taheefiidha. Taabonni mushrikoonni Rabbii gaditti gabbaran dhara bu'uura hin qabne waan taheefiidha. Rabbiin uumama Isaa irratti zaataan, dandeettiifi injifannoon ol tahaa, guddaa waan taheefi.

(63) Yaa Ergamichaa! Rabbiin duumessa irraa rooba buufnaan dacheen erga roobni itti bu'ee waan magarsiteen magariisa taatii hin arginee? Rabbiin hogga rooba buusee dachii isaaniif magarsu isaaniif rahmata godhaa, dhimma isaanii beekaa kan ishee irraa homaa Isa hin dhokanneedha.

(64) Mootummaan waan samiifi dachii kan Rabbii qofa. Rabbiin dureessa uumama tokkolletti hin haajamne, haala hunda keessatti faarfamaadha.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Hijraan Islaamummaa keessatti bakka guddaa qabaachuufi sadarkaa ishee ibsuudha.
- Hanga miidhaman kafalatuun ni hayyamama.
- Rabbiin nama itti roorrifameef Addunyatti yookiin Aakhiratti ni tumsa.
- Sifa ol aantummaa Rabbiif mirkaneessuudha. Kan akka beekumsaa, dhageettii, arguufi ol tahinaa.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ وَٱلْفُلْكَ تَجْرِى
فِى ٱلْبَحْرِ بِأَمْرِهِۦ وَيُمْسِكُ ٱلسَّمَآءَ أَن تَقَعَ عَلَى ٱلْأَرْضِ إِلَّا
بِإِذْنِهِۦٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ٦٥ وَهُوَ ٱلَّذِىٓ
أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۗ إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ لَكَفُورٌ ٦٦
لِّكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ ۖ فَلَا يُنَٰزِعُنَّكَ
فِى ٱلْأَمْرِ ۚ وَٱدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ ۖ إِنَّكَ لَعَلَىٰ هُدًى مُّسْتَقِيمٍ ٦٧
وَإِن جَٰدَلُوكَ فَقُلِ ٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ٦٨ ٱللَّهُ يَحْكُمُ
بَيْنَكُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ فِيمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ٦٩
أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِى ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ ۗ إِنَّ
ذَٰلِكَ فِى كِتَٰبٍ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٌ ٧٠ وَيَعْبُدُونَ
مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ سُلْطَٰنًا وَمَا لَيْسَ لَهُم بِهِۦ
عِلْمٌ ۗ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِن نَّصِيرٍ ٧١ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُنَا
بَيِّنَٰتٍ تَعْرِفُ فِى وُجُوهِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلْمُنكَرَ ۖ يَكَادُونَ
يَسْطُونَ بِٱلَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِنَا ۗ قُلْ أَفَأُنَبِّئُكُم بِشَرٍّ مِّن
ذَٰلِكُمُ ۗ ٱلنَّارُ وَعَدَهَا ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ٧٢

(65) Yaa Ergamichaa! Rabbiin siifi namoota dachii keessa jiraniif lubbu qabeeyyiifi lubbu dhabeeyyii bu'aafi dhimma keessaniif isiniif laaffisuu hin arginee? Doonii amriifi laaffisuu Isaatiin biyya irraa biyyatti garba keessa deemtus isiniif laaffise. Samii akka dachii irra fedhii Isaatiin malee hin kufne ni qaba; odoo ishee irra kufuu hayyameefii ni kufti. Dhugumatti Rabbiin namootaaf mararfataa rahmata godhaadha.

(66) Rabbiin Isa erga dhabamoo taatanii isin argamsiise, hogga umriin teessan dhumte isin ajjeesa. Erga du'a keessaniitii dalagaa keessan irratti isin qoratee mindaa isinii kennuuf isin kaasa. Dhugumatti ilmi namaa Rabbii wajjin waan biroo gabbaruun godhii Rabbii mormuu heddummaataadha.

(67) Warra karaan tokkoo hundaaf Sharii'aa goonerra. Isaan Sharii'aa isaaniitiin hojjatu. Yaa Ergamichaa! mushrikoonniifi warri amantii biroo Sharii'aa kee keessatti akka sitti hin falmine. Dhugatti siitu isaan irra haqa, isaan warra dharaati. Namoota gara Tawhiida Rabbiif qulqullessutti waami. Ati karaa sirrii daba hin qabne irra jirta.

(68) Erga ragaan mullates siin falmuu malee yoo didan amrii isaanii gara Rabbii hirkisuun karaa akekkachiisuu irratti isaaniin jedhi: dalagaa isin hojjattan hunda Rabbiin akkaan beekaadha, hojii keessan irraa homaa Isa hin dhokatu, ishee irratti isin mindeessuuf jira.

(69) Rabbiin gabroottan Isaa jidduu ni murteessa: mu'uminaafi kaafira isaanii Guyyaa Qiyaamaa waa'ee amantaa ilaalchisee waan Addunyaa keessatti irratti wal dhabdan ni murteessa.

(70) Yaa Ergamichaa! Rabbiin waan samiifi dachii keessaa kan beeku ta`uu hin beektuu? Waan isaan lamaan keessaa irraa homaa Isa hin dhokatu. Beekumsi sanii Lawhal-mahfuuz keessatti barreeffamaadha. Sana hunda beekuun Rabbirratti salphaadha.

(71) Mushrikoonni taabota Rabbiin gabbaramuu isheetiif kitabota Isaa keessatti ragaa hin buusin kan isaan ofiifis ragaa beekumsaa itti hin qabne gabbaran. Hirkoon isaanii abbootii isaanii qabatinsa jaamaa qabatuudha. Miidhaa raawwattootaf tumsaan adabbii Rabbii kan isaanitti irraa deebisu hin jiruuf.

(72) Hogga keeyyattoonni keenya Qur'aana keessatti ifa taatee isaan irratti qara'amte fuula warra Rabbitti kafaree keesstti mormuu ishee argita. Cimina dallansuu irraa warra isaan irratti keeyyata keenya qara'e qabitti dhiyaatan. Yaa Ergamichaa! Waan dallanuufi fuula guuruu keessan irra caalu isiniif himuu jedhiin? Inni ibidda Rabbiin kaafiroota ishee galchuu waadaa seeneedha. Bakki isaan itti deeman waa fokkateera.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Godhii Rabbiin ilma namaaf godhe irraa wantoota samiifi dachii keessaa laaffisuudha.
- Rabbiif sifa mararfanaafi rahmataa lamaan mirkaneessuudha.
- Waan samiifi dachii keessa jiruun beekumsi Rabbii marseera.
- Jaamummaan hordofuun sababa mushrikoonni Rabbitti qindeessuu qabatuuti.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَٱسْتَمِعُوا۟ لَهُۥٓ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ
تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَن يَخْلُقُوا۟ ذُبَابًا وَلَوِ ٱجْتَمَعُوا۟ لَهُۥ ۖ
وَإِن يَسْلُبْهُمُ ٱلذُّبَابُ شَيْـًٔا لَّا يَسْتَنقِذُوهُ مِنْهُ ۚ ضَعُفَ
ٱلطَّالِبُ وَٱلْمَطْلُوبُ ٧٣ مَا قَدَرُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِۦٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ
لَقَوِىٌّ عَزِيزٌ ٧٤ ٱللَّهُ يَصْطَفِى مِنَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ رُسُلًا
وَمِنَ ٱلنَّاسِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌۢ بَصِيرٌ ٧٥ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ
أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۗ وَإِلَى ٱللَّهِ تُرْجَعُ ٱلْأُمُورُ ٧٦ يَٰٓأَيُّهَا
ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱرْكَعُوا۟ وَٱسْجُدُوا۟ وَٱعْبُدُوا۟ رَبَّكُمْ
وَٱفْعَلُوا۟ ٱلْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۩ ٧٧ وَجَٰهِدُوا۟ فِى سَجْدَة
ٱللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِۦ ۚ هُوَ ٱجْتَبَىٰكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ
فِى ٱلدِّينِ مِنْ حَرَجٍ ۚ مِّلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَٰهِيمَ ۚ هُوَ سَمَّىٰكُمُ
ٱلْمُسْلِمِينَ مِن قَبْلُ وَفِى هَٰذَا لِيَكُونَ ٱلرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ
وَتَكُونُوا۟ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ ۚ فَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ
وَٱعْتَصِمُوا۟ بِٱللَّهِ هُوَ مَوْلَىٰكُمْ ۖ فَنِعْمَ ٱلْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ ٱلنَّصِيرُ ٧٨

آياتها ١١٨ سُورَةُ المُؤْمِنُونَ ترتيبها ٢٣

(73) Yaa namootaa! Fakkeenyi godhameera, dhaggeeffadhaa ittiin gorfamaa: taabotaafi wanti biroo kan isin Rabbii gaditti gabbartan tiisisa/tiiticha xinnaa tahuu isaa waliin dadhabbii isaanii irraa kanka'e hundi isaanii odoo isa uumuu irratti walitti qabamanii uumuu hin dandayan. Hogga inni waan isaan irra jiru kan akka shittoofi waan biras fuudhe irraa buufatuu hindandayan. Tisisa uumuufi waan isaanii irraa buufatuu dadhabuu kanaan waan kana irra guddaa dadhabuun isaanii ifa galaadha. Kanaafuu dadhabuu isheetii waliin akkamitti Rabbii gaditti gabbartu? Barbaadaan inni taabota gabbaramuu ture kan tisisa irraa waan inni fuudhe buufatuu dadhabe sun laafeera, barbaadamaan tisisa tahe sunis laafeera.

(74) Yeroo Rabbii waliin garii uumama Isaa gabbaran dhugaa guddisuu hin guddifne. Dhugumatti Rabbiin jabaadha. Jabeenyaafi dandeetti Isaa irraa samii, dacheefi waan isaan lamaan keessa jiru uume. Faallaa taabota mushrikoota dadhabduu salphattuu homaa uumuu hin dandeenyee Rabbiin injifataadha.

(75) Rabbiin maleykota irraa ergamoota ni fila, namoota irras akkasuma ergamoota filee garii maleykotaa nabiyyootatti erga; kan akka Jibriil gara ergamoota ilma namaa tahaniitti erga. Ergamoota namaa immoo namootatti erga. Rabbiin waan mushrikoonni ergamootaan jedhan dhagayaa, waan ergaa Isaaf filatu argaadha.

(76) Waan ergamoonni Isaa kan malaykotaafi namootas isaan uumuufi du'uu isaanii booda irra jiran ni beeka. Gguyyaa Qiyaamaa wantoonni gara Rabbii deebifamu. Waan gabroota kaasee hojii isaan dalagan irratti isaan mindeessuufi.

(77) Yaa warra Rabbitti amantanii waan inni karaa godhetti hojjattan! Rabbiin qofaaf sagaduu keessan keessatti rukuu'aafi sujuuda godhaa. Toltuu sadaqaafi fira ofitti qabuus tahe hojjadhaa.

(78) Karaa Rabbiitiif fuula Isaaf qabsoo qulqulluu qabsaawaa. Isatu isin filee Diinii keessan laafaa rakkoon isa keessa hin jirre, karaa laaftuu karaa abbaa keessan Ibraahiim isiniif godhe. Rabbiin kitaabota duraa keessattiifi Qur'aana keessattis muslimoota jechuun isin moggase. Akka Ergamaan waan isinitti geessuu ajajame geessuu irratti ragaa tahuufi isinis ummattoota darban ergamoonni isaanitti geessuu ragaa taataniif kana godhe. Kanaafuu salaata haala guutuu ta`een raawwachuun Rabbiin galateeffadhaa. Zakaa qabeenya keessanis kennaa, gara Rabbii irkadhaa, amrii keessan hunda keessatti Isa irratti hirkadhaa. Inni Mu'uminoota irraa warra isa tiksaa godhateef waa tole. Isaan irraa warra tumsaa Isa godhateefis waa tole! Isa tiksaa godhaa isin tiksa, tumsaas Isa godhaa isiniif tumsa.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Hiika sirrtti namootaa galchuufi karaa guddisa gaariitif fakeenya godhuun barbaachisaadha.
- Taabonni waan xiqqaa uumuu irraa dadhabuun waan biroo uumuu irraa dadhabuu irratti qajeelcha.
- Rabbitti waa qindeessuun sababni isaa Rabbiin qindeessuu dhabuudha.
- Sifa Jabinaafi injifannoo Rabbiif mirkaneessuu, namni mu'uminaa hiika sifaata kanaa qalbii irra fiduun barbaachisaadha.